

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵

آزمون

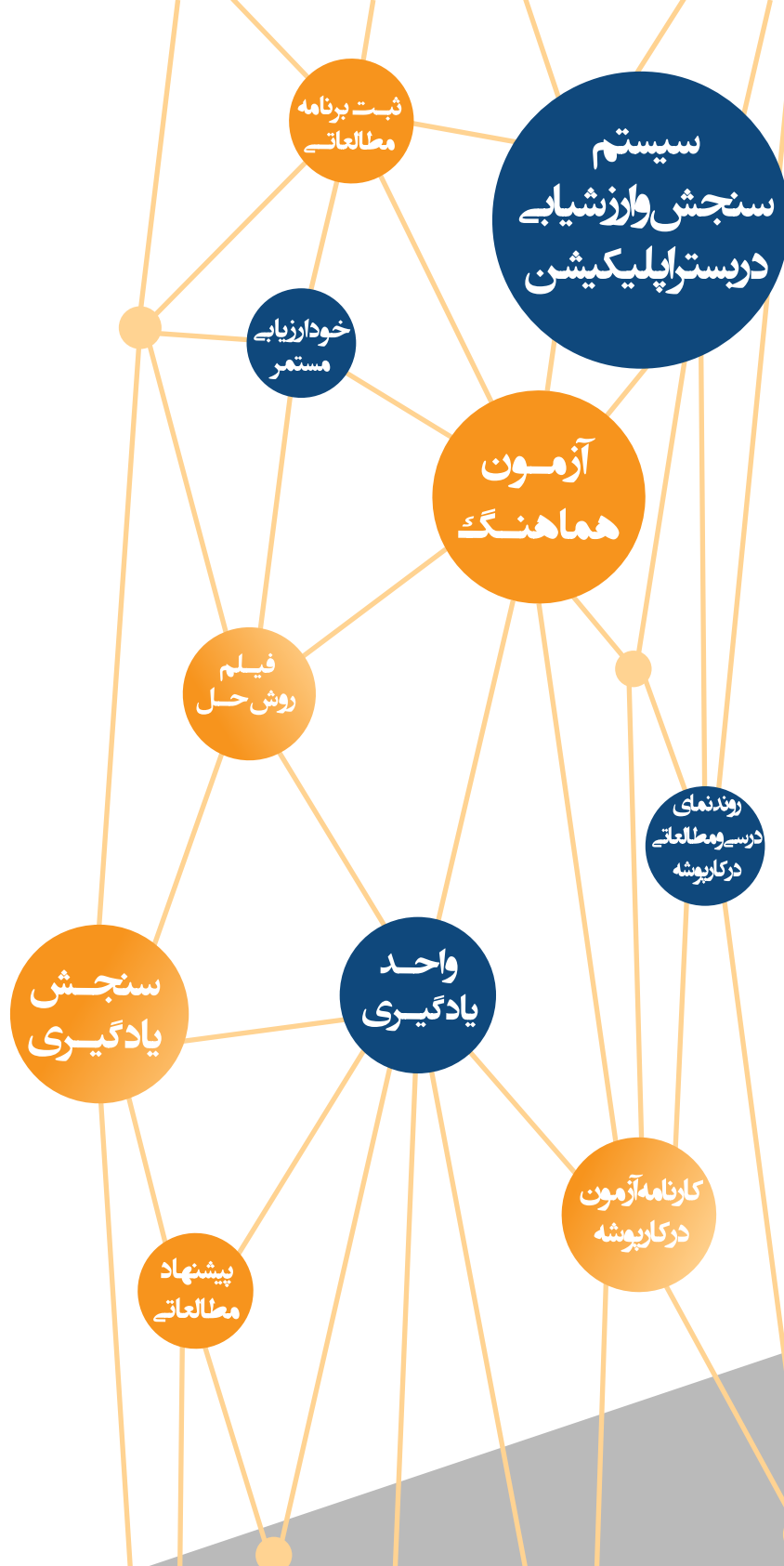
هماهنگ

شماره

۴

دفترچه سوال و پاسخ

یازدهم انسانی

ردیف	مواد آزمون	تعداد سوال	محتوای آزمون
۱	ریاضی و آمار	۱۵	فصل ۲ (درس های ۲ و ۳)
۲	علوم و فنون ادبی	۲۰	درس های ۵ تا ۸
۳	عربی	۱۵	درس های ۳ تا ۵
۴	تاریخ	۱۰	درس های ۶ تا ۱۲
۵	جغرافیا	۱۰	درس های ۵ تا ۸
۶	جامعه شناسی	۱۰	درس های ۷ تا ۱۱
۷	فلسفه	۱۵	درس های ۴ تا ۸
۸	روان شناسی	۱۵	درس های ۴ و ۵

درس خواندن هدمند

با اپلیکیشن مرآت
meraati.ir

کیفیت بخشی آموزش مدرسه

۱. اگر $f(x) = \begin{cases} (a+5)x+b & x > 1 \\ bx+3 & -3 < x \leq 1 \\ 5 & x \leq -3 \end{cases}$ یک تابع

پلکانی باشد، حاصل $f(a) + f(b)$ کدام است؟

۱) ۵

۲) ۸

۳) ۱۱

۴) ۱۱/۵

پاسخ

۲) هر ضابطه از تابع پلکانی یک عدد ثابت است، پس:

$$\begin{cases} a+5=0 \Rightarrow a=-5 \\ b=0 \end{cases}$$

$$\Rightarrow f(x) = \begin{cases} 0 & x > 1 \\ 3 & -3 < x \leq 1 \\ 5 & x \leq -3 \end{cases}$$

$$f(a) + f(b) = f(-5) + f(0) = 5 + 3 = 8$$

فیلم پاسخ

۲. حاصل $[-\sqrt{12}] + [-\sqrt{11}] + [\sqrt{11}] + [\sqrt{12}]$ کدام است؟ ([] نماد جزء صحیح است.)

۱) -۳

۲) -۲

۳) -۱

۴) صفر

۲

$$9 < 12 < 16 \Rightarrow 3 < \sqrt{12} < 4 \Rightarrow [\sqrt{12}] = 3$$

$$9 < 11 < 16 \Rightarrow 3 < \sqrt{11} < 4 \Rightarrow [\sqrt{11}] = 3$$

$$-4 < -\sqrt{12} < -3 \Rightarrow [-\sqrt{12}] = -4$$

$$-4 < -\sqrt{11} < -3 \Rightarrow [-\sqrt{11}] = -4$$

$$[\sqrt{12}] + [\sqrt{11}] + [-\sqrt{12}] + [-\sqrt{11}]$$

$$= 3 + 3 - 4 - 4 = -2$$

فیلم پاسخ

پاسخ

۳. اگر $f(x) = \frac{|x|}{1+|x|}$ باشد، حاصل $f(-2) + f(2)$ کدام است؟

- ۱) -۱
- ۲) $\frac{1}{4}$
- ۳) $\frac{4}{3}$
- ۴) ۲

۳

$$\begin{cases} f(-2) = \frac{|-2|}{1+|-2|} = \frac{2}{3} \\ f(2) = \frac{|2|}{1+|2|} = \frac{2}{3} \end{cases} \Rightarrow f(2) + f(-2) = \frac{4}{3}$$

پاسخ

فیلم پاسخ

۴. اگر $f(x) = [x + \frac{1}{4}] + \text{sign}(x)$ باشد، حاصل $f(\sqrt{2}) + 2f(-\frac{\sqrt{3}}{2})$ کدام است؟ ([] نماد جزء صحیح است.)

۱) -۲

۲) -۱

۳) صفر

۴) ۲

پاسخ

۱) برای سادگی $\sqrt{2}$ را $1/4$ و $\sqrt{3}$ را $1/2$ فرض می کنیم:

$$f(\sqrt{2}) = [\sqrt{2} + \frac{1}{4}] + \text{sign}(\sqrt{2}) = 1 + 1 = 2$$

$$f(-\frac{\sqrt{3}}{2}) = [-\frac{\sqrt{3}}{2} + \frac{1}{4}] + \text{sign}(-\frac{\sqrt{3}}{2}) = -1 - 1 = -2$$

$$\Rightarrow f(\sqrt{2}) + 2f(-\frac{\sqrt{3}}{2}) = -2$$

فیلم پاسخ

۵ به ازای چند عدد طبیعی مانند n ، تساوی $\text{sign}([n - \frac{3}{2}]) = -1$

برقرار است؟

۱) صفر

۲) ۱

۳) ۲

۴) ۳

۲

$$[n - \frac{3}{2}] < 0 \Rightarrow n - \frac{3}{2} < 0 \Rightarrow n < \frac{3}{2}$$

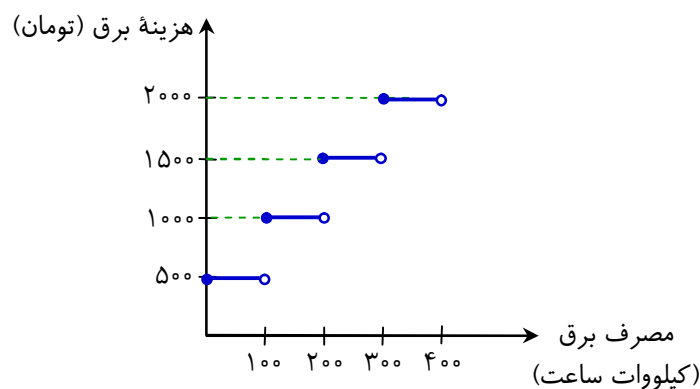
فقط برای عدد طبیعی $n = 1$ نامساوی فوق برقرار است.

پاسخ

فیلم پاسخ

هزینه برق مصرفی منازل مسکونی با توجه به نمودار زیر محاسبه می‌شود. اگر میزان مصرف برق یک ماه یک منزل مسکونی ۳۲۰ کیلووات ساعت باشد، هزینه برق این منزل در این ماه چند هزار تومان خواهد بود؟

۱) ۱۷۸

۲) ۱۹۲

۳) ۳۴۰

۴) ۳۹۲

پاسخ

۳) میزان مصرف برق ۳۲۰ کیلووات ساعت است که ۱۰۰ تای آن با قیمت ۵۰۰ تومان، ۱۰۰ تای بعدی به قیمت هزار تومان و ۱۰۰ تا به قیمت ۱۵۰۰ تومان و در نهایت ۲۰ تا با قیمت ۲۰۰۰ تومان محاسبه می‌شود. بنابراین داریم:

$$\begin{aligned} \text{هزینه نهایی} &= 100 \times 500 + 100 \times 1000 + 100 \times 1500 \\ &+ 20 \times 2000 = 340000 \text{ (تومان)} \end{aligned}$$

فیلم پاسخ

۷. برای رسم نمودار تابع $y = 3 - |x + 2|$ از روی تابع $y = |x|$ ابتدا آن را ۲ واحد به می‌بریم و سپس آن را نسبت به محور قرینه می‌کنیم و در آخر آن را واحد بالا می‌بریم.

① چپ - x ها - ۳

② راست - x ها - ۳

③ چپ - y ها - ۳

④ راست - y ها - ۳

۱

پاسخ

فیلم پاسخ

فصل ۲: تابع

واحد یادگیری

درس ۲: توابع پلکانی و قدرمطلق

زیر واحد یادگیری

تابع قدرمطلق و رسم آن

حیطه شناختی

مقدماتی

۸. تابع $f(x) = |3x - 2| + ax + b$ را به صورت

$$f(x) = \begin{cases} 5x + 1 & x \geq c \\ dx + e & x < c \end{cases}$$

کدام است؟

- ۱) $\frac{14}{3}$
- ۲) $-\frac{8}{3}$
- ۳) $\frac{7}{3}$
- ۴) $\frac{8}{3}$

۱

$$f(x) = \begin{cases} 3x - 2 + ax + b & x \geq \frac{2}{3} \\ -(3x - 2) + ax + b & x < \frac{2}{3} \end{cases}$$

$$\Rightarrow f(x) = \begin{cases} (3+a)x - 2 + b & x \geq \frac{2}{3} \\ (-3+a)x + 2 + b & x < \frac{2}{3} \end{cases}$$

$$\begin{cases} c = \frac{2}{3} \\ 3 + a = 5 \Rightarrow a = 2 \\ -2 + b = 1 \Rightarrow b = 3 \end{cases}$$

$$\begin{cases} -3 + a = d \\ 2 + b = e \end{cases} \xrightarrow{a=2, b=3} \begin{cases} d = -1 \\ e = 5 \end{cases}$$

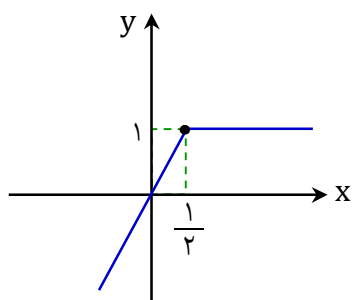
$$\Rightarrow c + d + e = \frac{2}{3} + (-1) + 5 = \frac{14}{3}$$

پاسخ

فیلم پاسخ

۹. نمودار زیر مربوط به کدام گزینه است؟

$$y = 2x + \left|x - \frac{1}{2}\right| \quad \textcircled{1}$$

$$y = x + \frac{1}{2} - \left|x - \frac{1}{2}\right| \quad \textcircled{2}$$

$$y = x - \frac{1}{2} - \left|x - \frac{1}{2}\right| \quad \textcircled{3}$$

$$y = x + \frac{1}{2} + \left|x + \frac{1}{2}\right| \quad \textcircled{4}$$

پاسخ

۲. برای یافتن گزینه صحیح کافی است $x = 1$ را در چهار گزینه

قرار دهیم که فقط در گزینه «۲» مقدار حاصل برابر ۱ می‌شود.

گزینه «۱»:

$$x = 1 \Rightarrow y = \frac{5}{2} \quad \times$$

گزینه «۲»:

$$x = 1 \Rightarrow y = 1 \quad \checkmark$$

گزینه «۳»:

$$x = 1 \Rightarrow y = 0 \quad \times$$

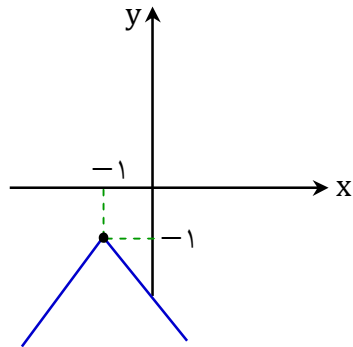
گزینه «۴»:

$$x = 1 \Rightarrow y = 3 \quad \times$$

فیلم پاسخ

۱۰. نمودار زیر مربوط به کدام گزینه است؟

① $y = 1 + |x + 1|$

② $y = 1 - |x + 1|$

③ $y = -1 + |x + 1|$

④ $y = -1 - |x + 1|$

پاسخ

۴ ابتدا نمودار $y = |x|$ را یک واحد به چپ می‌بریم تا نمودار

$y = |x + 1|$ به دست آید.

سپس آن را نسبت به محور x ها قرینه می‌کنیم تا نمودار

$y = -|x + 1|$ ساخته شود.

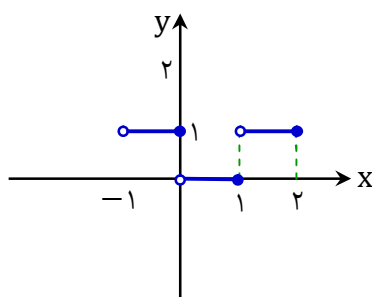
و در آخر یک واحد به پایین می‌آوریم تا نمودار $y = -1 - |x + 1|$

یعنی گزینه «۴» ساخته شود.

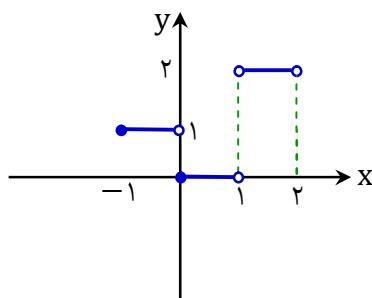
فیلم پاسخ

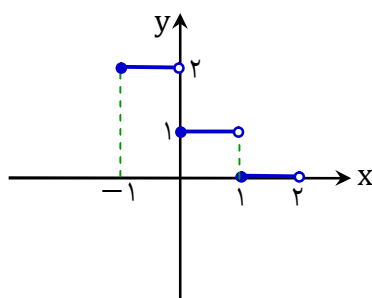
۱۱. نمودار تابع $f(x) = |[x - 1]|$ در بازه $[-1, 2]$ به کدام صورت است؟ ([] نماد جزء صحیح است.)

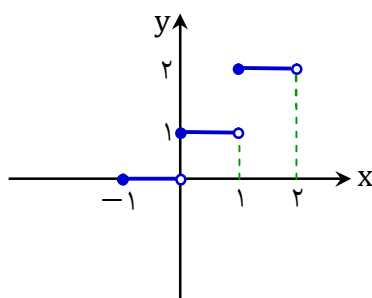
۱

۲

۳

۴

پاسخ

۳ ابتدا تابع را به صورت پله‌ای نمایش می‌دهیم:

$$-1 \leq x < 0 \Rightarrow -2 \leq x - 1 < -1 \Rightarrow |[x - 1]| = 2$$

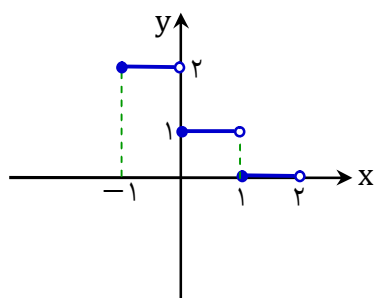
$$0 \leq x < 1 \Rightarrow -1 \leq x - 1 < 0 \Rightarrow |[x - 1]| = 1$$

$$1 \leq x < 2 \Rightarrow 0 \leq x - 1 < 1 \Rightarrow |[x - 1]| = 0$$

بنابراین نمودار تابع به صورت زیر است:

فیلم پاسخ

۱۲. مساحت ناحیه محدود به نمودار تابع $y = |x - 2| - 1$ ومحور طولها در محدوده $1 \leq x < 3$ کدام است؟

- ① $\frac{2}{3}$
 ② $\frac{3}{4}$
 ③ ۱
 ④ $\frac{4}{3}$

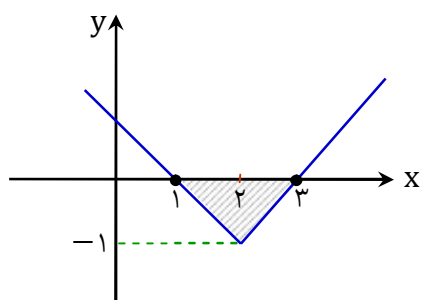
پاسخ

۳ ابتدا تابع را به صورت دو ضابطه‌ای نوشته، سپس آن را رسم

می‌کنیم:

$$y = |x - 2| - 1 = \begin{cases} x - 2 - 1 & x \geq 2 \\ -(x - 2) - 1 & x < 2 \end{cases}$$

$$= \begin{cases} x - 3 & x \geq 2 \\ -x + 1 & x < 2 \end{cases}$$

ناحیه موردنظر یک مثلث به طول قاعده ۲ و ارتفاع ۱ است:

$$\text{مساحت موردنظر} = \frac{1}{2} (1 \times 2) = 1$$

فیلم پاسخ

۱۳. اگر $f(x) = x(x + 1) + 1$ و $g(x) = x(1 - x) - 1$

باشد، کدام یک از تابع‌های زیر همانی است؟

① $(\sqrt{f \times g})(x)$

② $(f + g)(x)$

③ $(\frac{f+g}{2})(x)$

④ $(\frac{f-g}{2})(x)$

۳

$$\begin{cases} f(x) = x^2 + x + 1 \\ g(x) = -x^2 + x - 1 \end{cases} \Rightarrow (f + g)(x) = 2x$$

$$\Rightarrow (\frac{f+g}{2})(x) = x$$

پاسخ

فیلم پاسخ

۱۴. هر دو ضابطه $g(x) = (a^2 - 1)x + b$ و $f(x) = (b^2 - 1)x^2 + a$

تابع ثابت هستند. اگر $(\frac{f}{g})(5) = -1$ باشد، $(f \times g)(a + b)$ کدام

است؟

۱) -۱

۲) صفر

۳) ۱

۴) ۲

پاسخ

۱) باید در هر دو تابع ضرایب x^2 و x برابر صفر باشند:

$$\begin{cases} b^2 - 1 = 0 \Rightarrow b = \pm 1 \\ a^2 - 1 = 0 \Rightarrow a = \pm 1 \end{cases}$$

و چون $(\frac{f}{g})(5) = -1$ است، پس:

$$\frac{f(5)}{g(5)} = -1 \Rightarrow \frac{a}{b} = -1$$

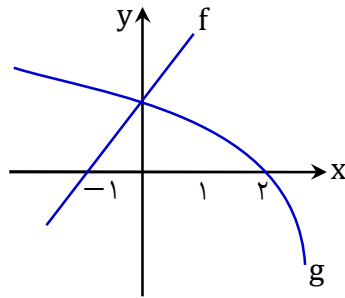
یعنی $a = 1$ و $b = -1$ یا $a = -1$ و $b = 1$ است که در هر دو صورت $a + b$ برابر صفر بوده و $(f \times g)(0)$ برابر -1 خواهد بود:

$$(f \times g)(a + b) = (f \times g)(0) = f(0)g(0) = a \cdot b = -1$$

فیلم پاسخ

۱۵. اگر نمودار توابع f و g مطابق شکل زیر باشند، حاصل جمع ریشه‌های معادله $(f \times g)(x) = 0$ کدام است؟

۱) -۲

۲) -۱

۳) ۱

۴) ۲

۳

$$(f \times g)(x) = 0 \Rightarrow f(x) \times g(x) = 0$$

$$\Rightarrow \begin{cases} f(x) = 0 \Rightarrow x = -1 \\ g(x) = 0 \Rightarrow x = 2 \end{cases}$$

پس معادله $(f \times g)(x) = 0$ دو ریشه -1 و 2 دارد که حاصل جمع آنها برابر ۱ است.

پاسخ

فیلم پاسخ

۱۶. معنی واژه مشخص شده در کدام گزینه نادرست است؟

۱) ای شرر! از هم‌رهان غافل مباش

فرصت ما نیز باری بیش نیست

(باری: به هر حال)

۲) غرقه وهمیم و نه این محیط

از تنک‌آبی کناری بیش نیست

(تنک‌آبی: ژرفای کم)

۳) تا به کی نازی به حسن عاریت؟

ما و من آینه‌داری بیش نیست

(عاریت: قرضی و موقت)

۴) لاله و گل زخمی خمیازه‌اند

عیش این گلشن خماری بیش نیست

(خمار: آشفتگی و ملالت)

پاسخ

۱ در این گزینه «باری» به معنی «یک بار» آمده است.

ای انسان کوتاه عمر! از توجه به همراهان و هم‌نوعان خود غفلت
نکن، فرصت ما برای زندگی و ... فقط همین یک بار است.

فیلم پاسخ

۱۷. سرایندهٔ بیت زیر کدام شاعر است؟

«باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین

بی نفخ صور خاسته تا عرش اعظم است»

۱) محتشم کاشانی

۲) کلیم کاشانی

۳) صائب تبریزی

۴) بیدل دهلوی

پاسخ

۱) این بیت، بیت دوم ترکیب‌بند عاشورایی مشهور محتشم کاشانی

است با مطلع:

«باز این چه شورش است که در خلق عالم است

باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است»

فیلم پاسخ

۱۸. شرح زیر درباره چه کسی است؟

«در به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان و خیال‌های رنگین مشهور است و این ویژگی به غزل‌های او لطف ویژه‌ای بخشیده است. ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره که زبان غزل این دوره را به افق خیال عامّه نزدیک کرده، سخن او را برجسته ساخته است.»

۱ صائب تبریزی

۲ کلیم کاشانی

۳ بیدل دهلوی

۴ وحشی بافقی

پاسخ

۲ متن صورت سؤال، درباره «کلیم کاشانی» است که «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفته است.

فیلم پاسخ

۱۹. کدام شخصیت، نادرست معرفی شده است؟

- ۱) سبک شعر وی حدّ واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی و مشهور در مکتب واقع‌گرایی (وحشی بافقی)
- ۲) از شاعران موفق قرن یازدهم، استاد در سرودن شعر مذهبی و خالق ترکیب‌بند عاشورایی (محتشم کاشانی)
- ۳) سراینده غزل‌های خیال‌انگیز، شاعر مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن، مُبدع استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و رمزآمیز (بیدل دهلوی)
- ۴) از پرکارترین و معروف‌ترین شاعران غزل‌سرای سبک هندی، خداوندگار مضامین تازه و سراینده تک‌بیت‌هایی که ضرب‌المثل شده‌اند (صائب تبریزی)

پاسخ

- ۲) تمام گزاره‌ها کاملاً دقیق و صحیح آمده‌اند به جز گزینه «۲» که یک اشکال دارد؛ محتشم کاشانی شاعر قرن دهم است.

فیلم پاسخ

۲۰ کدام گزاره دربارهٔ اوضاع فرهنگی و ادبی قرن‌های دهم و

یازدهم نادرست است؟

- ۱ در قرن یازدهم به دلیل بی‌توجهی حکومت صفوی به شعر ستایشی و درباری و عاشقانه‌های زمینی، شاعران به مضامینی چون پند و اندرز و بیان موضوعات و تمثیلات کهن به زبان کهن روی آوردند.
- ۲ در قرن یازدهم به دلیل عدم وابستگی شعر به دربار و از بین رفتن طبقهٔ مدیحه‌سرایان درباری، گروه‌های بیشتری مدعی شعر و شاعری شدند و برخی شاعران مدیحه‌سرا برای امرار معاش یا ثروت‌اندوزی راهی دیار هند شدند.
- ۳ در دورهٔ صفوی رفاه اقتصادی مردم، رونق تجارت و کسب‌وکار، آشنایی با اروپا، دایر شدن مراکز تجمع مثل قهوه‌خانه و ایجاد فضایی برای مشاعره، مناظره و نقد آثار، موجب گسترش شعر و ادب فارسی شد.
- ۴ در قرن دهم مقام شیخی شاهان صفوی و نیز رقابت آنها با شاهان عثمانی و هندی، موجب توجه به شعر و شاعری و نیز گسترش هنرهای مختلف شد.

پاسخ

- ۱ شاعران این دوره به موضوعات و تمثیلات کهن نمی‌پرداختند، بلکه سروده‌های خود را با تبدیل موضوعات و تمثیلات کهن به مضامین تازه و به زبان جدید همراه کردند.

۲۱. کدام گزاره دربارهٔ اوضاع قرن دهم هجری نادرست است؟

- ۱ در شعر قرن دهم دو جریان شعری رونق دارد: یکی جریانی که بابافغانی شیرازی نمایندهٔ آن است و دیگری جریان مکتب وقوع.
- ۲ نتیجهٔ چاره‌اندیشی شاعران قرن دهم برای تغییر سبک، رهایی از گرفتاری تقلید بود.
- ۳ شاعران قرن دهم معتقد بودند سبک عراقی از واقعیت دور شده و جنبهٔ ذهنی و تخیلی یافته و با ادامهٔ پابندی به سنن ادبی نابود می‌شود.
- ۴ کم‌توجهی شاعران صفوی و شاعران سلاطین هند در قرن دهم موجب مهاجرت شاعران به دیار هند و آشنایی با تفکرات و معارف هندوان شد.

پاسخ

- ۲ نتیجهٔ چاره‌اندیشی شاعران قرن دهم برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید مکتب وقوع بود که البته راه به جایی نبرد. بابافغانی شیرازی نمایندهٔ جریان دیگر قرن دهم است که به شیوهٔ شاعرانی چون حافظ و سعدی در جریان بود و شعری لطیف و فصیح بود.

فیلم پاسخ

۲۲. بیت زیر وصف «گریستن» است، با توجه به این مفهوم، در این

بیت کدام گزینه مجاز با پیوند و علاقه شباهت نیست؟

«ژاله از نرگس فرو بارید و گل را آب داد

وز تگرگ آب پرور مالش عنب داد»

۱ ژاله، نرگس

۲ گل، تگرگ

۳ آب، مالش

۴ تگرگ، عنب

پاسخ

۳ «ژاله، نرگس، گل، تگرگ و عنب» به ترتیب به جای: «اشک،

چشم، گونه، دندان و لب» آمده است.»

فیلم پاسخ

۲۳. در تمام گزینه‌ها به جز واژه‌ای در معنای غیرحقیقی (مجازی) به کار رفته است.

- ۱) دست در حلقه آن زلفِ دوتا نتوان کرد
تکیه بر عهدِ تو و بادِ صبا نتوان کرد
- ۲) تا نگردي بی‌خبر از جسم و جان
کی خبر یایی ز جانان یک زمان
- ۳) برو ای گدای مسکین در خانه علی زن
که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را
- ۴) سپید شد چو درخت شکوفه‌دار سرم
وز این درخت همین میوه غم است برم

پاسخ

۲) بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه «۱»: «دست» مجاز از «انگشتان»
گزینه «۳»: «نگین» مجاز از «انگشتر»
گزینه «۴»: «سر» مجاز از موی سر، «درخت» مجاز از جهان

فیلم پاسخ

۲۴. در کدام گزینه شاعر واژه‌ای را با پیوند و علاقه شباهت در

معنای غیرحقیقی به کار برده است؟

۱) فریشتگان سنگ به وی می‌زدند که خاکی و آبی را چه رسد که

حدیث کند؟

۲) دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی

تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا

۳) سر برگ گل ندارم، ز چه رو روم به گلشن

که شنیده‌ام ز آنها همه بوی بی‌وفایی

۴) چه خوش صید دلم کردی بنازم چشم مست را

که کس آهوی وحشی را از این بهتر نمی‌گیرد

پاسخ

۴. شاعر در این بیت «آهوی وحشی» را به جای «دل» آورده است،

یعنی ابتدا دل خود را به آهو تشبیه کرده است، سپس مشبّه به (آهو)

را به جای «دل» آورده است؛ یعنی مجاز با پیوند و علاقه شباهت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: خاکی و آبی (مجاز از انسان که از خاک و آب است).

گزینه «۲»: عالم (مجاز از مردم عالم)

گزینه «۳»: سر (مجاز از قصد و تصمیم، توجه)

فیلم پاسخ

۲۵. رابطه و پیوند میان واژه‌های مجاز مشخص شده در هر دو بخش

کدام گزینه از نوع «شبهت» است؟

۱) به یاد روی شیرین بیت می‌گفت

چو آتش تیشه می‌زد، کوه می‌سفت

خروشی برآمد ز دشت و ز شهر

غم آمد جهان را از آن کار بهر

۲) سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی

چه خیال‌ها گذر کرد و گذر نکرد خوابی

سینه خواهم شرحه‌شرحه از فراق

تا بگویم شرح درد اشتیاق

۳) چرا چون لاله خونین دل نباشم

که با ما نرگس او سر گران کرد

درخت تو گر بار دانش بگیرد

به زیر آوری چرخ نیلوفری را

۴) بر آشفست ایران و برخاست گرد

همی هر کسی کرد ساز نبرد

فرّاش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را

فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد.

پاسخ

۳) در این گزینه «نرگس» به دلیل علاقه شبهت به جای «چشم»

آمده است و «چرخ» هم به دلیل علاقه شبهت به آسمان.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: «بیت» به جای شعر آمده است (بیت جزئی از شعر

است). «دشت، شهر، جهان» به جای «مردم» آمده‌اند. (که محل

زندگی آنهاست).

گزینه «۲»: «سر» به جای «قصد و اندیشه» و سینه به جای «دل»

آمده است. (که جای آن است).

فیلم پاسخ

گزینۀ «۴»: «ایران» به جای سپاهیان ایران آمده است (که جای آن‌هاست) و «فرش زمردین» به جای سبزه‌ها و گیاهان آمده است (که بین آنها رابطهٔ شباهت برقرار است).

فصل

فصل ۲

واحد یادگیری

درس ۶: مجاز

زیرواحد یادگیری

آرایه‌های ادبی

حیطه شناختی

مقدماتی

۲۶. یکی از پایه‌های آوایی و وزن‌واژه آن، در کدام گزینه درست آمده است؟

۱) وفا سررشته عهد است، زنه‌ار

که این سررشته را از دست مگذار
(زنهار: فعل‌ن)

۲) دلا تا کی در این زندان فریب این و آن بینی

یکی زین چاه ظلمانی برون شو تا جهان بینی
(یکی زین چاه: مفاعیلن)

۳) عشق و مستوری نباشد پای گو در دامن آور

کز گریبان ملامت سربر آوردن نیارد
(سربر آور: فاعلاتن)

۴) من که سر در سر سودای غمت باخته‌ام

جان اگر در سر کار تو کنم سود من است
(باخته‌ام: مفتعلن)

پاسخ

۳ بیت بر وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن» است.

عش	قُ	مَسْ	تُو	رِی	نَ	بَا	شَد	پَا	ی	گُو	دَر	دَا	مَ	نَا	وَر
کَز	گَ	رِی	بَا	نَ	مَ	لَا	مَت	سَر	بَ	رَا	وَر	دَن	نَ	بَا	رَد
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
فَا	عَ	لَا	تَن	فَا	عَ	لَا	تَن	فَا	عَ	لَا	تَن	فَا	عَ	لَا	تَن

پایه آوایی سوم مصراع دوم در این گزینه به درستی آمده است.

فیلم پاسخ

۲۷. در همهٔ گزینه‌ها به جز پایه‌های آوایی بیت زیر به درستی آمده‌اند.

«در این درگاه بی‌چونی، همه لطف است و موزونی

چه صحرایی چه خضرای، چه درگاهی، نمی‌دانم»

۱) چ در گاه‌ی

۲) ه م ل ط ف ست

۳) ن می دانم

۴) د رین در گاه

پاسخ

۲۸. می‌دانیم که پایه‌های آوایی معادل هر یک از ارکان عروضی در خوانش شعر هستند و باید دقیقاً معادل آن باشند، نه بیشتر و نه کمتر.

بررسی بیت:

د	رین	در	گاه	و	می	چو	نی	ه	م	ل ط	ف س	ت	می	زو	نی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
چ	ص ح	را	می	چ	خ ض	را	می	چ	در	گاه	هی	ن	می	دا	نم
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-

فیلم پاسخ

۲۸. تمام گزینه‌ها به جز گزینه پایه‌های آوایی همسان دارند.

۱) من خود به چه ارزم که تمنای تو ورزم

در حضرت سلطان که برد نام گدایی؟!

۲) وجود هر که نگه می‌کنم ز جان و جسد

مرگب است، تو از فرق تا قدم جانی

۳) گر چه ما بنیاد عمر از باده ویران کرده‌ایم

کی بود گنجی چو ما در کنج هر ویرانه‌ای؟!

۴) شاید که به خون بر سر خاکم بنویسند

این بود که با دوست به سر برد وفایی

پاسخ

۲) پایه‌های آوایی همسان با بیت از الگوی تکرار شونده (* * یا *

□ / □ * تشکیل می‌شوند. اما بیت گزینه «۲» با هیچ‌یک از این دو

الگو مطابقت ندارد.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱» بر وزن: — — / UU — — / UU — — / UU — —

مستفعل / مستفعل / مستفعل / مستفعل / فعلن

گزینه «۲» بر وزن: — U — U / — — UU / — U — U / — U — U

مفاعله / مفاعله / فعلاتن / مفاعله / فعلن

گزینه «۳» بر وزن: — — U — / — — U — / — — U — / — — U —

فاعله / فاعله / فاعلاتن / فاعله / فاعله

گزینه «۴» بر وزن: — — / UU — — / UU — — / UU — —

مستفعل / مستفعل / مستفعل / مستفعل / فعلن

فیلم پاسخ

۲۹. با توجه به بیت زیر، خوانش صحیح و پایه‌های آوایی

مشخص‌شده در کدام گزینه نادرست آمده است؟

«چه خوش صید دلم کردی، بنازم چشم مستت را

که کس آهوی وحشی را از این بهتر نمی‌گیرد»

۱) پایه آوایی اول مصراع اول $\Leftarrow$ چ خُش صی د

۲) پایه آوایی چهارم مصراع اول $\Leftarrow$ م مَس تَت را

۳) پایه آوایی دوم مصراع دوم $\Leftarrow$ ی وَح شی را

۴) پایه آوایی سوم مصراع دوم $\Leftarrow$ از این به تر

پاسخ

۴

میدانید

اولین و مهم‌ترین مرحله برای رسیدن به وزن شعر، خوانش صحیح و منطبق بر وزن شعر است، سپس نوشتن به خط عروضی و مطابق بر همان خوانش صحیح و در نهایت، علامت‌گذاری و دسته‌بندی علامت‌ها. وزن این شعر ایجاب می‌کند که همزه آغاز کلمه «این» در مصراع دوم در خوانش و در وزن شعر حذف شود و به صورت: «آ زین به تر» خوانده شود.

فیلم پاسخ

۳۰ کدام گزینه با بیت زیر هم وزن است؟

«نظر آوردم و بردم که وجودی به تو ماند»

همه اسمند و تو جسمی، همه جسمند و تو جانی»

۱) ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی

نروم جز به همان ره که توام راهنمایی

۲) سر برگ گل ندارم، ز چه رو روم به گلشن

که شنیده‌ام ز گل‌ها همه بوی بی‌وفایی

۳) چه کند بنده که گردن ننهد فرمان را

چه کند گوی که عاجز نشود چوگان را

۴) مَه من نقاب بگشا ز جمال کبریایی

که بتان فرو گذارند اساس خودنمایی

پاسخ

۱) بیت سؤال و بیت گزینه «۱» هر دو بر وزن زیر هستند:

- - UU	- - UU	- - UU	- - UU
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن

بررسی ابیات:

بیت سؤال:

نَ ظَا رَا وَرَ	دَ مُ بَر دَمَ	کَ وِ جَو دِی	بَ تُّ مَا نَدَ
- - UU	- - UU	- - UU	- - UU
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن

بیت گزینه «۱»:

مَ لَ کَا ذَکَ	رَ تُّ گَوِیَمَ	کَ تُّ پَا کِی	یُّ خُ دَا یِی
- - UU	- - UU	- - UU	- - UU
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»:

سَ رَ بَر گَ	گُلَ نَ دَا رَمَ	زَ چَ رَوَ رَ	وَمَ بَ گُلَ شَنَ
U - UU	- - UU	U - UU	- - UU

فیلم پاسخ

فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
چ کُ ند بَن	دِ کِ گر دَن	نَ نَ هَدَ فَر	مان را
- U U -	- U U -	- U U -	- -
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن

گزینه «۳»:

فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن
مَ هِ مَن نِ	قا ب بُگ شا	زِ جَ ما لِ	کِبِ رِ یا یِ
- U - U U	- U -	- U U -	- U -
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن

گزینه «۴»:

۳۱. کدام گزینه بر وزن «مفتعلن مفتعلن فاعلن» سروده شده است؟

۱) یار شدم یار شدم با غم تو یار شدم

تا که رسیدم بر تو از همه بیزار شدم

۲) ای همه هستی ز تو پیدا شده

خاک ضعیف از تو توانا شده

۳) کرده گلو پر ز باد قمری سنجاب‌پوش

کبک فروریخته مشک به سوراخ گوش

۴) قوت شرح عشق تو، نیست زبان خامه را

گرد در امید تو چند به سر دوانمش

پاسخ

۲ بررسی و تقطیع بیت:

ای	هـ	م	هَس	تی	ز	ت	بی	دا	ش	دِ
خا	ک	ضَ	عی	فَز	ت	تَ	وا	نا	ش	دِ
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
مفتعلن			مفتعلن				فاعلن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»:

یا	ر	شُ	دَم	یا	ر	شُ	دام	با	غَ	مِ	تُ	یا	ر	شُ	دَم
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
مفتعلن				مفتعلن				مفتعلن				مفتعلن			

گزینه «۳»:

کَر	دِ	گَ	لو	پُر	زِ	باد	قُم	ری	ی	سَن	جا	ب	پوش
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
مفتعلن				فاعلن			مفتعلن			فاعلن			

گزینه «۴»:

قو	وَ	تِ	شَر	ح	عِش	قِ	تُ	نِ	سَ	رَ	بَا	نِ	خَا	مِ	رَا
-	U	U	-	-	U	-	-	-	U	U	-	-	U	-	-
مفتعلن			مفاعلن			مفتعلن			مفاعلن			مفاعلن			

فیلم پاسخ

۳۲. وزن تمام ابیات به جز درست آمده است.

① خوشا از نی خوشا از سر سرودن

خوشا نی‌نامه‌ای دیگر سرودن

(مفاعیلن مفاعیلن فعولن)

② ما به غم خو کرده‌ایم ای دوست ما را غم فرست

تحفه‌ای کز غم فرستی نزد ما هر دم فرست

(فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)

③ چه غم دیوار اُمّت را که دارد چون تو پشتیبان

چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیان

(مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن)

④ خروشی برآمد ز دشت و ز شهر

غم آمد جهان را از آن کار بهر

(فعولن فعولن فعولن فعل)

پاسخ

۲. می‌دانیم که در وزن هر شعر، رکن (وزن‌واژه) پایانی می‌تواند

نسبت به رکن‌های قبل یک یا چند هجا کوتاه‌تر باشد، مثلاً به جای

فعولن (U -)، فَعَل (U -) آمده باشد، یا به جای فاعلاتن (U - -)،

فاعِلن (U -).

وزن این بیت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعِلن» است.

فیلم پاسخ

۳۳. کدام گزینه با بیت زیر قرابت معنایی دارد؟

«سوزد مرا، سازد مرا، در آتش اندازد مرا

وز من رها سازد مرا، بیگانه از خویشم کند»

① گر جان عاشق دم زند آتش در این عالم زند

وین عالم بی‌اصل را چون ذره‌ها بر هم زند

② هین سخن تازه بگو تا دو جهان تازه شود

وارهد از حدّ جهان بی‌حد و اندازه شود

③ ساقی بده پیمانه‌ای ز آن می که بی‌خویشم کند

بر حسن شورانگیز تو، عاشق‌تر از پیشم کند

④ جرمی ندارم بیش از این، کز جان وفادارم تو را

ور قصد آزارم کنی، هرگز نیازم تو را

پاسخ

③ بیت سؤال بیتی از رهی معیّری است که بیت مطلع آن در

گزینه «۳» آمده است و در هر دو بیت شاعر از ساقی، شرابی طلب

می‌کند که با آن از خود بیخود (بیگانه از خویش و بی‌خویش) شود ...

سایر گزینه‌ها همگی در کتاب علوم و فنون ادبی ۲ آمده است و پیام

نهایی آن‌ها چنین است:

گزینه «۱»: آه عاشق و سخن عاشق، دنیا را به آتش می‌کشد و به هم

می‌ریزد.

گزینه «۲»: حرفی تازه (سخن از عشق) بزن که موجب تازگی، رهایی

از محدودیت دنیا و رسیدن به جاودانگی است.

گزینه «۴»: تنها جرم من وفاداری به تو و تسلیم در برابر تو است.

فیلم پاسخ

۳۴. بیت «در گلستان چشمم ز چه رو همیشه باز است؟/ به امید
آن که شاید تو به چشم من در آیی» با کدام گزینه قرابت
معنایی ندارد؟

- ۱) اگر چه تلخ باشد فرقت یار
در او شیرین بود امّید دیدار
- ۲) دیدار یار غایب دانی چه ذوق دارد
ابری که در بیابان بر تشنه‌ای بیبارد
- ۳) چه خوش روزی بود روز جدایی
اگر با وی نباشد بی‌وفایی
- ۴) خوش است اندوه تنهایی کشیدن
اگر باشد امید باز دیدن

پاسخ

۳. مفهوم محوری بیت سؤال «امید دیدار» است که در مصراع دوم
آن مورد تأکید قرار گرفته است.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: جدایی سخت است ولی امید دیدار، شیرین است.

گزینه «۲»: دیدن یار لذت‌بخش است، مثل باریدن باران بر انسان
تشنه در بیابان.

گزینه «۳»: حتی جدایی خوب است به شرط آنکه بی‌وفایی نباشد.

گزینه «۴»: تنهایی را می‌توان تحمل کرد به شرط آنکه امید دیدار
دوباره باشد.

فیلم پاسخ

۳۵. مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

- ① گرچه وصالش نه به کوشش دهند
هر قدر ای دل که توانی بکوش
- ② گنج خواهی در طلب رنجی ببر
خرمن ار می‌بایدت تخمی بکار
- ③ بخیهٔ کفشم اگر دندان نما شد عیب نیست
خنده می‌آرد همی بر هرزه‌گردی‌های من
- ④ چو کوشش نباشد، تن زورمند
نیارد سر آرزوها به بند

پاسخ

۳. شاعر در بیت سؤال هرزه‌گردی را نکوهش کرده است، در سایر گزینه‌ها به کوشش و تلاش تأکید شده است.

فیلم پاسخ

۳۶. عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي التَّرْجُمَةِ:

﴿... أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ...﴾

- ① از چیزی انفاق کنید که روزی شما شده است، پیش از اینکه روزی فرا رسد که نه فروشی در آن است و نه دوستی‌ای!
- ② از آنچه به شما روزی دادیم انفاق کنید، پیش از آنکه روزی بیاید که نه فروشی در آن است و نه دوستی‌ای!
- ③ از چیزی که روزی شما شده است، انفاق کنید، قبل از آنکه روزی بیاید که نه داد و ستدی در آن است و نه دوستی‌ای!
- ④ از آنچه به شما روزی دادیم انفاق کردید، قبل از آنکه روزی بیاید که نه داد و ستدی در آن است و نه دوستی‌ای!

پاسخ

- ② کلمات مهم: «أَنْفِقُوا»: انفاق کنید / «رَزَقْنَاكُمْ»: به شما روزی دادیم / «يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ»: روزی که در آن فروشی نیست
خطای سایر گزینه‌ها:
گزینه «۱»: روزی شما شده است (معادل فارسی «رَزَقْنَاكُمْ» نمی‌باشد!)
گزینه «۳»: روزی شما شده است (مانند ۱)
گزینه «۴»: انفاق کردید («أَنْفِقُوا» فعل امر مخاطب است نه ماضی!)

فیلم پاسخ

۳۷. عَيْن الصَّحِيح فِي التَّرْجَمَةِ:

«يُسَمَّى أَصْغَرَ الطَّائِرِ عَلَى الْأَرْضِ طَنَانًا لِأَنَّهُ يَحْرُكُ جَنَاحَيْهِ ثَمَانِينَ مَرَّةً فِي الثَّانِيَةِ وَ يُحَدِّثُ طَنِينًا؛ لِذَلِكَ مَنْ يُحَاوِلُ أَنْ يَرَى جَنَاحَيْهِ لَا يَقْدِرُ!»:

- ① کوچک‌ترین پرنده روی زمین را طنان می‌نامند که بال‌هایش را هشتاد بار در ثانیه حرکت می‌دهد و صدایی به وجود می‌آورد؛ لذا هر کس بکوشد که بال‌هایش را ببیند، نمی‌تواند!
- ② پرنده کوچک‌تر بر روی زمین طنان نامیده می‌شود؛ چرا که دو بالش هشتاد مرتبه در ثانیه حرکت می‌کنند و صدایی ایجاد می‌شود؛ به‌خاطر همین، هر کس کوشش کند که بال‌هایش را ببیند، قادر نیست!
- ③ کوچک‌ترین پرنده روی زمین طنان نامیده می‌شود؛ زیرا دو بالش را هشتاد مرتبه در ثانیه حرکت می‌دهد و صدایی ایجاد می‌کند؛ بنابراین هر کس تلاش کند که بال‌هایش را ببیند، نمی‌تواند!
- ④ کوچک‌ترین پرنده روی زمین طنان نامیده می‌شود، برای این که بال‌ها هشتاد بار در ثانیه حرکت می‌کنند و طنینی ایجاد می‌کنند؛ بنابراین کسی که می‌کوشد، نمی‌تواند بال‌هایش را ببیند!

پاسخ

- ③ کلمات مهم: «يُسَمَّى»: نامیده می‌شود / «أَصْغَرَ الطَّائِرِ»: کوچک‌ترین پرنده / «يَحْرُكُ»: حرکت می‌دهد / «جَنَاحَيْهِ»: بال‌هایش، دو بالش / «ثَمَانِينَ»: هشتاد
- خطای سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: می‌نامند (معادل فارسی «يُسَمُّونَ» است و نه «يُسَمَّى»؛ نامیده می‌شود)!
- گزینه «۲»: حرکت می‌کنند (معادل فارسی «يَتَحَرَّكُ» است و نه «يَحْرُكُ»!) - ایجاد می‌شود (معادل فارسی «يُحَدِّثُ» است و نه «يُحَدِّثُ: ایجاد می‌کند»!)
- گزینه «۴»: بال‌ها (ضمیر «ه» در «جَنَاحَيْهِ» ترجمه نشده است!) - حرکت می‌کنند (مانند ۲)

فیلم پاسخ

۳۸ عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي التَّرْجُمَةِ:

«كَبَّرْتَ خِيَانَةً أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيثًا، هُوَ لَكَ مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ لَهُ كَاذِبٌ!»:

- ① خیانتی بزرگ است که سخنانی به برادر خود بگویی، او سخنان را باور کرده است، درحالی که تو فقط دروغگو بوده‌ای!
- ② بزرگترین خیانت این است که سخنی به برادرانت بگویی، آنها باورکنندهٔ سخت باشند، درحالی که تو به آنها دروغ می‌گویی!
- ③ خیانت بزرگی است که به برادر خود سخنی بگویی، او سخت را باور کند، درحالی که تو به او دروغ می‌گویی!
- ④ بزرگترین خیانت این است که سخنی به برادرت بگویی، او سخت را بپذیرد، درحالی که تو به او دروغ گفته‌ای!

پاسخ

- ③ کلمات مهم: «كَبَّرْتَ خِيَانَةً»: خیانت بزرگی است / «أَنْ تُحَدِّثَ»: که بگویی / «مُصَدِّقٌ»: باورکننده / «كَاذِبٌ»: دروغگو
خطای سایر گزینه‌ها:
گزینهٔ «۱»: سخنانی (معادل فارسی «أَحَادِيثَ» است و نه «حَدِيثًا: سخنی»!) - فقط (به صورت زائد و اضافی آمده است و معادل عربی آن در متن وجود ندارد!)
گزینهٔ «۲»: بزرگ‌ترین خیانت (معادل فارسی «كَبَّرْتَ خِيَانَةً» نیست!)
گزینهٔ «۴»: بزرگ‌ترین خیانت (مانند ۲)

فیلم پاسخ

۳۹. عَيْن الصَّحِيح:

- ① تناول التمساح طعامه و كان يستريح على شاطئ البحر ثم أتى طائر لتنظيف أسنانه! تمساح غذایش را خورد و در ساحل دریا استراحت کرد، سپس پرنده‌ای برای تمیز کردن دندان‌هایش آمد!
- ② اَعْلَمُوا أَنَّ النَّاسَ يُخْتَبَرُونَ عِنْدَ صَدَقِ الْحَدِيثِ و أداء الأمانة! می‌دانید که مردم هنگام راستگویی و امانتداری آزمایش می‌شوند!
- ③ لَنْ نَقْدِرَ أَنْ نَدْخُلَ الْمَلْعَبَ لِكثْرَةِ الْإِزْدِحَامِ! به‌خاطر زیاد بودن جمعیت نخواهیم توانست که وارد ورزشگاه شویم!
- ④ مَنْ يَجْتَهِدُ فِي حَيَاتِهِ يَصِلُ إِلَى هَدَفِهِ! هر کس در زندگی‌اش تلاش کند، به هدف‌هایش خواهد رسید!

پاسخ

۳. ترجمه صحیح سایر گزینه‌ها:

- گزینه «۱»: «تمساح غذایش را خورد و در ساحل دریا استراحت می‌کرد، سپس پرنده‌ای برای تمیز کردن دندان‌هایش آمد!» («كان يستريح» معادل ماضی استمراری است نه ماضی ساده!)
- گزینه «۲»: «بدانید که مردم هنگام راستگویی و امانتداری آزمایش می‌شوند!» («اعلموا» فعل امر است نه مضارع!)
- گزینه «۴»: «هر کس در زندگی‌اش تلاش کند به هدفش می‌رسد!» («هدف» مفرد است، نه جمع و «یصل» مضارع است، نه مستقبل!)

فیلم پاسخ

۴۰ «صداهای عجیبی از درون یک اتاق بزرگ شنیدم!». عین الصّحیح

في التعریب:

- ① سَمِعْتُ صَوْتًا عَجِيبًا مِنْ دَاخِلِ الْغُرْفَةِ الْكَبِيرَةِ!
- ② سَمِعْتُ الْأَصْوَاتَ الْعَجِيبَةَ مِنْ دَاخِلِ حُجْرَةٍ كَبِيرَةٍ!
- ③ سَمِعْتُ أَصْوَاتًا عَجِيبَةً مِنْ بَاطِنِ غُرْفَةٍ كَبِيرَةٍ!
- ④ سَمِعْتُ الصَّوْتَ الْعَجِيبَ مِنْ بَاطِنِ الْحُجْرَةِ الْكَبِيرَةِ!

پاسخ

۳ کلمات مهم: «صداهای عجیبی»: أَصْوَاتًا عَجِيبَةً / «درون»: بَاطِنِ،

دَاخِلِ / «یک اتاق بزرگ»: حُجْرَةٍ كَبِيرَةٍ، غُرْفَةٍ كَبِيرَةٍ

خطای سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: صَوْتًا عَجِيبًا (این ترکیب به معنای «صدای عجیبی» است

و نه «صداهای عجیبی»!) - الْغُرْفَةُ الْكَبِيرَةُ (این ترکیب، معرفه است و

به معنی «اتاق بزرگ» است، ولی «یک اتاق بزرگ» نکره است.)

گزینه «۲»: الْأَصْوَاتُ الْعَجِيبَةُ (این ترکیب به معنای «صداهای

عجیب» است و نه «صداهای عجیبی»!)

گزینه «۴»: الصَّوْتُ الْعَجِيبَ (این ترکیب به معنای «صدای عجیب»

است و نه «صداهای عجیبی»!) - الْحُجْرَةُ الْكَبِيرَةُ (این ترکیب، معرفه

است و به معنی «اتاق بزرگ» است، ولی «یک اتاق بزرگ» نکره است.)

فیلم پاسخ

۴۱. عَيْنُ الْأَبْعَدِ عَنْ مَفْهُومِ «تَجْرِي الرِّيحُ بِمَا لَا تَشْتَهِي السَّفْنُ»:

۱) آن چه دلت خواست نه آن می شود / آن چه خدا خواست همان می شود

۲) العبد يُدَبِّرُ و الله يُقَدِّرُ

۳) بَرَدَ كَشْتِي آنجا که خواهد خدای / و گر جامه بر تن دَرَدَ ناخدای

۴) قضا گر دادِ من نستاند از تو / ز سوز دل بسوزانم قضا را

پاسخ

۴. ترجمه عبارت: «بادها به سمتی که کشتی ها نمی خواهند، جریان

دارد!»

بیت گزینه «۴»، دورترین مفهوم (الأبعد) برای عبارت صورت سؤال

است. (اگر سرنوشت از انسان های ستمگر انتقام نگیرد، دیگر اعتقادی

به قضا و سرنوشت ندارم!)

سایر گزینه ها مانند عبارت به این نکته اشاره دارد که امور دنیا به

خواست و اراده الهی پیش می رود و نه خواست و اراده انسان!

ترجمه گزینه «۲»: بنده تدبیر می کند و خداوند تقدیر می کند!

فیلم پاسخ

۴۲. اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يَنْسَبُ النَّصِّ:

«لقد كان للإيرانيين تأثير بارز في تلاقؤ الحضارة الإسلامية! فلقد تناول (به کار گرفته است) سعدیّ في أشعاره القضايا الإنسانية أو حافظ الذي تُرجم شعره إلى عديد من لغات العالم، حَسِبَ «غوته (گوته) الشاعر الألماني» حافظ الشيرازی أحد أركان الأدب العالميّ و هو لم يكتسب هذه الشهرة العالمية إلّا بسبب إنسانيّته التي تجلّت مظاهرها في أبياته. فقد شارك هذا الشاعر في معالجة أمراض عصره الروحيّة عن طريق النقد الذي ضمّنته غزليّاته.»

كيف أراد حافظ أن يحلّ مشاكل أمّته؟

«أراد أن يحلّها عن طريق»

۱ رفع ثقافة الشعب و تعليمهم!

۲ النقد الذي ضمّنته غزليّاته!

۳ إنسانيّته التي تجلّت مظاهرها في أبياته!

۴ ترجمة شعره إلى لغات أخرى و شرحه!

پاسخ

۲. ترجمه متن:

«ایرانیان در درخشش تمدن اسلامی تأثیری بارز داشته‌اند! سعدی در اشعار خود مسائل انسانی را به کار گرفته است یا حافظ که شعر او به بسیاری از زبان‌های دنیا ترجمه شده است! گوته (شاعر آلمانی) حافظ شیرازی را یکی از ارکان ادبیات جهانی به حساب آورده است، در حالی که او این شهرت جهانی را به دست نیامده مگر به دلیل انسانیتش که مظاهر آن در ابیات او آشکار گردیده است. این شاعر در درمان بیماری‌های روحی زمان خود از طریق نقدی که غزلیات او متضمن آن است، شرکت کرده است.»

ترجمه عبارت «چگونه حافظ خواست که مشکلات امتش را حل کند؟ خواست که از راه آنها را حل کند!»

ترجمه گزینه‌ها:

گزینه ۱: «بالا بردن فرهنگ ملت و تعلیم آنها!»

گزینه ۲: «نقدی که غزلیات او آن را در بر گرفته است!»

فیلم پاسخ

گزینه «۳»: انسانی که مظاهر آن در ابیات وی آشکار گردیده است!
گزینه «۴»: ترجمه و شرح شعر او به زبان‌های دیگر!

۴۳. اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يَنْاسِبُ النَّصَّ:

«لقد كان للإيرانيين تأثير بارز في تلاقؤ الحضارة الإسلامية! فلقد تناول (به کار گرفته است) سعدی فی أشعاره القضايا الإنسانية أو حافظ الذي تُرجم شعره إلى عديد من لغات العالم، حَسِبَ «غوته (گوته) الشاعر الألماني» حافظ الشيرازي أحد أركان الأدب العالمي و هو لم يكتسب هذه الشهرة العالمية إلّا بسبب إنسانيته التي تجلّت مظاهرها في أبياته. فقد شارك هذا الشاعر في معالجة أمراض عصره الروحية عن طريق النقد الذي ضمّنته غزلياته.»
عَيِّنِ الصَّحِيحَ عَلَى حَسَبِ النَّصِّ:

- ۱ «غوته» هو أحد أركان الأدب العالمي.
- ۲ مفاهيم أبيات حافظ لا تختصّ بشعب خاص.
- ۳ ترجمت كتب سعدی إلى عديد من لغات العالم.
- ۴ سبب شهرة حافظ يرجع إلى ترجمة آثاره إلى لغات أخرى.

پاسخ

۲ ترجمه متن:

«ایرانیان در درخشش تمدن اسلامی تأثیری بارز داشته‌اند! سعدی در اشعار خود مسائل انسانی را به کار گرفته است یا حافظ که شعر او به بسیاری از زبان‌های دنیا ترجمه شده است! گوته (شاعر آلمانی) حافظ شیرازی را یکی از ارکان ادبیات جهانی به حساب آورده است، در حالی که او این شهرت جهانی را به دست نیامده مگر به دلیل انسانیتش که مظاهر آن در ابیات او آشکار گردیده است. این شاعر در درمان بیماری‌های روحی زمان خود از طریق نقدی که غزلیات او متضمن آن است، شرکت کرده است.»

ترجمه گزینه‌ها:

- گزینه «۱»: گوته یکی از ارکان ادبیات جهانی است.
گزینه «۲»: مفاهیم ابیات حافظ به ملتی خاص اختصاص ندارد.
گزینه «۳»: کتاب‌های سعدی به بسیاری از زبان‌های دنیا ترجمه شده است.

فیلم پاسخ

گزینه «۴»: علت شهرت حافظ به ترجمه آثار او به زبان‌های دیگر
برمی‌گردد.

۴۴. عَيْنِ الْخَطَا فِي الْإِعْرَابِ وَ التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ:

«عَالِمٌ يُنْتَفِعُ بِعِلْمِهِ، خَيْرٌ مِنْ أَلْفٍ عَابِدٍ»

① أَلْفٌ: اسم - للمفرد المذكر «جمعه: آلاف» - مُعْرَبٌ / مجرورٌ بحرف

جَرٍّ «مِنْ أَلْفٍ: جارٌّ و مجرور»

② خَيْرٌ: اسم - مفرد - مذكر - نكرة - مُعْرَبٌ - اسم تفضيلٍ / خبرٌ و مرفوع

بالضَّمَّة

③ عالمٌ: اسم - للمفرد المذكر - معرب - اسم فاعلٍ / مبتدأ و مرفوع بالضَّمَّة

④ يُنْتَفِعُ: فعل مضارع - للمفرد المذكر الغائب - فعلٌ له حرفان زائدان -

معلوم / فعلٌ و قد حُذِفَ فاعلُهُ

پاسخ

④ خطای این گزینه:

معلوم («يُنتَفِعُ» فعل مضارع مجهول است نه معلوم).

فیلم پاسخ

۴۵. عَيْنِ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- ① مِنْ أَخْلَاقِ الْجَاهِلِ الْإِجَابَةُ قَبْلَ أَنْ يَسْمَعَ وَ الْمُعَارَضَةُ قَبْلَ أَنْ يَفْهَمَ!
- ② يُعَدُّ الْحَوْتُ الْأَزْرَقُ أَكْبَرَ الْكَائِنَاتِ الْحَيَّةِ فِي الْعَالَمِ يَبْلُغُ طَوْلُهُ ثَلَاثِينَ مِثْرًا!
- ③ حَاوَلَ الرَّجُلُ الْكَثِيرَ الْمَعَاصِي أَنْ يُصْلِحَ نَفْسَهُ!
- ④ كَادَ الشَّابُّ الْكَذَّابُ يَغْرَقُ عِنْدَمَا كَذَبَ لِلْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ!

پاسخ

۳. خطاهای این گزینه:

حَاوَلَ (فعل ماضی از باب «مُفَاعَلَة» است؛ پس «حَاوَلَ» صحیح است!) - أَنْ يُصْلِحَ (با توجه به معنی جمله به یک فعل معلوم نیاز داریم نه مجهول؛ پس «أَنْ يُصْلِحَ» که اصلاح کند» صحیح است نه «أَنْ يُصْلِحَ» که اصلاح شود»!)

فیلم پاسخ

۴۶. عَيْن الصَّحِيح في تشكيل صفة بصورة جملة:

«أُحِبُّ فيه الفقراء!»

① عيداً أن يفرح

② عيداً يفرح

③ العيد الذي يفرح

④ العيد يفرح

پاسخ

② برای ایجاد یک جمله وصفیه، ابتدا به یک اسم نکره احتیاج داریم. «عيداً» در گزینه‌های «۱» و «۲» نکره و «العيد» در گزینه‌های «۳» و «۴» معرفه است. (ردّ گزینه‌های «۳» و «۴»). بعد از اسم نکره به یک فعل احتیاج داریم که هیچ حرف ربطی قبل از آن به کار نرفته باشد. در گزینه «۱» «أن: که» و در گزینه «۳» «الذي: که» معنای ربطی دارند و نادرست هستند. (ردّ گزینه‌های «۱» و «۳») در نتیجه گزینه «۲» صحیح است.

فیلم پاسخ

۴۷. عَيْن النُّكْرَةِ لَيْسَ لَهَا تَنْوِينٌ:

- ① رَأَيْتَ مُحَمَّدًا يَلْعَبُ مَعَ الْأَطْفَالِ!
- ② يُرْسِلُ اللَّهُ رِيحًا لَتُثِيرَ السَّحَابَ!
- ③ نَحْنُ قَادِرُونَ حَتَّى نَتَغَلَّبَ عَلَى الْأَعْدَاءِ.
- ④ لِلسَّنَجَابِ غِشَاءٌ خَاصٌّ كَالْمِظَلَّةِ!

پاسخ

③ «قادرُونَ» نکره است، اما تنوین ندارد. (جمع‌های مذکر سالم و اسم‌های مثنی در حالت نکره هم تنوین ندارند!)

فیلم پاسخ

۴۸. عَيْنُ الْخَطَا عَنْ عَلَامَةِ آخِرِ الْفِعْلِ الْمُضَارِعِ:

- ① نَتَقَاعِدُ مِنْ مَصْنَعِ الْوَرَقِ لِنَجِدَ فُرْصَةً لِلِاسْتِرَاحَةِ!
- ② عَلَيْكُمْ أَنْ تُوَاجِهُوا الْمَشَاكِلَ بِالتَّوَكُّلِ عَلَى اللَّهِ!
- ③ لَنْ تَتَغَيَّرَ طَرِيقَةُ تَدْرِيسِ مُعَلِّمِ الرِّيَاضِيَّاتِ الْمُتَكَبِّرِ!
- ④ لَنْهَرَبُ مِنْ مُشْكَلَاتِ الْحَيَاةِ حَتَّى لَا نَضْطُرَّ بِالْكَذِبِ!

پاسخ

۴ «حَتَّى لَا نَضْطُرَّ» غلط است و باید به جای آن «حَتَّى لَا نَضْطُرَّ» بیاید!

هنگامی که حرف «حَتَّى» بر سر فعل مضارع بیاید، آخر فعل منصوب می شود.

فیلم پاسخ

۴۹. عین ما فيه أسلوب الشرط:

- ① ما تذكّرتُ يومَ أمسٍ شيئاً يُساعدنا في حلِّ هذا المشكل!
- ② ما قال الأستاذ للطلّاب أن يقوموا بواجباتهم في الصّف!
- ③ ما قال الأستاذ للطلّاب في الصّف إرتبط بالجميع!
- ④ ما اقترب الطّفّل من النّار ليحفظ نفسه من الحريق!

پاسخ

۳. ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: دیروز چیزی را به یاد نیاوردم که در حلّ این مشکل به ما کمک کند! («ما» از نوع نفی (نافیه) است!)

گزینه «۲»: استاد به دانش‌آموزان نگفت که در کلاس به انجام تکالیفشان بپردازند! («ما» از نوع نفی (نافیه) است!)

گزینه «۳»: هر آنچه استاد در کلاس به دانش‌آموزان بگوید، به همه ارتباط دارد! («ما» ادات شرط است، «قال» فعل شرط و «ارتبط» جواب آن است!)

گزینه «۴»: کودک به آتش نزدیک نشد تا خودش را از حریق حفظ کند! («ما» از نوع نفی (نافیه) است!)

فیلم پاسخ

۵۰ عَيْنُ عبارةٍ لَا يُوجَدُ فِيهَا مَا يُعَادِلُ الْمُضَارِعَ الْإِتِّزَامِيَّ الْفَارْسِيَّ؛

① سَمَحَ مُدِيرُ الْمَدْرَسَةِ لِطَالِبٍ أَنْ يَتَكَلَّمَ حَوْلَ مَشَاكِلِهِ!

② يَنْصَرُّ حَبِيبِي ذَلِكَ الرَّجُلَ الْمُعَمَّرَ لِكَيْ يَعْبرَ الشَّارِعَ الْكَبِيرَ!

③ لَا تَتَّبِعْ النَّفْسَ الْأَمَّارَةَ بِالسَّوِّ لِلتَّخَلُّصِ مِنَ الذَّنُوبِ!

④ ذَهَبَ وَالِدِي إِلَى إِدَارَةِ الْإِتِّصَالَاتِ لِیَبْدِلَ بَطَاقَةَ شَحْنٍ!

پاسخ

۳ در این گزینه، فعلی معادل مضارع التزامی وجود ندارد و «لا

تَتَّبِعُ» به صورت مضارع اخباری منفی ترجمه می شود!

در گزینه «۱»، «أَنْ يَتَكَلَّمَ» که سخن بگوید» به صورت مضارع التزامی

ترجمه می شود! / در گزینه «۲»، «لِكَيْ يَعْبرَ» تا عبور کند» به صورت

مضارع التزامی ترجمه می شود! / در گزینه «۴»، «لِیَبْدِلَ» تا تبدیل

کند» به صورت مضارع التزامی ترجمه می شود!

فیلم پاسخ

۵۱ کدام گزینه عبارت زیر را، به ترتیب به درستی تکمیل می کند؟
امویان به مدت بر سرتاسر قلمرو جهان اسلام حکومت کردند، نفر از اعضای خاندان بنی امیه که از دو شاخه مروانی و سفیانی بودند، بر مسند خلافت نشستند؛ اولین خلیفه این سلسه معاویه بود که در ابتدا در دوران به حکومت شام رسید و سپس با ایجاد تفرقه در سپاه که از طرف امام حسن مأمور به جنگ با وی شده بود، صلح را به امام حسن تحمیل کرد و صاحب خلافت شد.

۱ ۹۱ سال - ۱۳ - عمر - قیس بن سعد بن عباده انصاری

۲ ۸۱ سال - ۱۳ - ابوبکر - قیس بن سعد بن عباده انصاری

۳ ۹۱ سال - ۱۳ - عمر - جابر بن عبدالله انصاری

۴ ۸۱ سال - ۱۲ - ابوبکر - جابر بن عبدالله انصاری

پاسخ

۱ امویان از سال ۴۱ ق تا سال ۱۳۲ ق (۹۱ سال)، بر سرتاسر قلمرو جهان اسلام حکومت کردند. آنها ۱۳ نفر از اعضای خاندان بنی امیه داشتند که از دو شاخه مروانی و سفیانی بودند. معاویه در زمان عمر به حکومت شام رسید. او در نهایت با ایجاد تفرقه در سپاه قیس بن سعد بن عباده انصاری صلح را به امام حسن تحمیل کرد.

فیلم پاسخ

۵۲ کدام یک از گزینه‌های زیر درباره قیام‌ها و جنبش‌های عصر اموی نادرست است؟

- الف) علویان تنها گروه و مهم‌ترین گروه مخالفان بنی‌امیه بودند.
 ب) بی‌رحمی و خشونت بنی‌امیه در سرکوب اعتراضات زمینه‌ساز انحطاط آنها شد.
 ج) پس از مرگ هشام بن عبدالملک، فعالیت شبکه تبلیغاتی عباسیان به طرز چشمگیری افزایش یافت.
 د) ابوالعباس سفاح پس از شکست دادن آخرین خلیفه اموی سلسله عباسیان را بنا نهاد.

۱ الف - ج

۲ الف - د

۳ ب - ج

۴ ب - د

پاسخ

- ۲ الف) نادرست است؛ شیعیان و علویان به همراه موالی، مهم‌ترین گروه مخالفان بنی‌امیه بودند؛ پس علویان تنها گروه مخالفان نبودند.
 ب) درست است.
 ج) درست است.
 د) نادرست است؛ ابومسلم آخرین خلیفه اموی و طرفداران او را شکست داد و ابوالعباس سفاح را به خلافت رسانید.

فیلم پاسخ

۵۳ کدام یک از اقدامات زیر، به ترتیب مربوط به دوران امویان و کدام یک مربوط به دوران عباسیان است؟

- ۱ برگرداندن خط و زبان دیوان از فارسی به عربی - سپردن اداره امور به حکام ملی
- ۲ الگوگیری از دوره ساسانیان - سپردن اداره امور به حکام ملی
- ۳ الگوگیری از دوره ساسانیان - قرار گرفتن وزیر در رأس تشکیلات دیوانی
- ۴ برگرداندن خط و زبان دیوان از فارسی به عربی - قرار گرفتن وزیر در رأس تشکیلات دیوانی

پاسخ

۴ برگرداندن خط و زبان دیوان از فارسی به عربی از اقدامات دوره امویان و قرار گرفتن وزیر در رأس تشکیلات دیوانی و الگوگیری از دوره ساسانی از اقدامات دوره عباسیان است.

فصل

فصل ۲: ظهور اسلام، حرکتی تازه در تاریخ بشر

واحد یادگیری

درس ۷: جهان اسلام در عصر خلافت عباسی

زیر واحد یادگیری

نظام اداری

حیطه شناختی

مقدماتی

فیلم پاسخ

۵۴ کدام یک از گزینه‌های زیر، به ترتیب جدول را به درستی تکمیل می‌کند؟

الف	منصور
حاکم ایرانی بغداد	ب
تغییر نشان عباسیان به رنگ سبز	ج
د	هارون
تأسیس حکومت در شمال آفریقا	ه

- ۱ قتل ابن مقفع - حسن بن سهل - مأمون - دوران فرمانروایی برمکیان - عبدالله مهدی
- ۲ قتل ابومسلم - حسن بن سهل - مستنصر - تأسیس دارالحکمه - عبدالله مهدی
- ۳ قتل ابن مقفع - فضل بن سهل - مستنصر - دوران فرمانروایی برمکیان - مأمون
- ۴ قتل ابومسلم - حسن بن سهل - مأمون - پنجمین خلیفه عباسی - مستنصر

پاسخ

- ۱ الف) منصور ← قتل ابن مقفع و ابومسلم
- ب) حسن بن سهل ← حاکم ایرانی بغداد
- ج) مأمون ← تغییر نشان عباسیان به رنگ سبز
- د) هارون ← دوره فرمانروایی برمکیان و پنجمین خلیفه عباسی و تأسیس دارالحکمه
- ه) عبدالله مهدی ← تأسیس حکومت فاطمیان در شمال آفریقا

فصل

فصل ۲: ظهور اسلام، حرکتی تازه در تاریخ بشر

واحد یادگیری

درس ۷: جهان اسلام در عصر خلافت عباسی

زیر واحد یادگیری

خلافت فاطمیان

حیطه شناختی

پیشرفته

فیلم پاسخ

کدام یک از عبارت‌های زیر در خصوص اسلام آوردن ایرانیان درست است؟

الف) پذیرش اسلام توسط ایرانیان به سرعت تسخیر شهرها توسط اعراب بود.

ب) ساکنان تیسفون پس از شکست در جلولا، همگی مسلمان شدند.

ج) با روی کار آمدن سلسله‌های ایرانی، بیشتر ایرانیان مسلمان شدند.

د) در دوره خلافت امام علی (ع)، گرایش به اسلام در ایران شتاب گرفت.

۱ الف - ب

۲ د - ج

۳ فقط ج

۴ الف - د

پاسخ

۳ بررسی عبارت‌ها:

الف) نادرست است؛ شهرهای ایران در کمتر از ۲۰ سال تسخیر شدند اما پذیرش اسلام چندین قرن طول کشید.

ب) نادرست است؛ ساکنان شهر پادگان قزوین، همگی یکجا مسلمان شدند.

ج) درست است.

د) نادرست است؛ در دوره عباسیان، گرایش به اسلام در ایران شتاب گرفت.

فیلم پاسخ

۵۶ کدام گزینه به ترتیب، عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟
 رابطه حکومت با خلافت عباسی همواره خصومت‌آمیز بود
 اما در مقابل اقدامات باعث شد خلیفه از بغداد برایشان
 حکم حکومت بر بلخ و سیستان را بفرستد. یکی از مؤسسان
 حکومت بغداد را تسخیر کرد اما خلافت را از بین نبرد
 در حالی که، خیال حمله به بغداد را در سر داشت اما به
 دست غلامان شورشی خود کشته شد.

۱ علویان طبرستان - زیاریان - آل‌بویه - عمرولیث صفاری

۲ آل‌بویه - علویان - صفاریان - مرداویج زیاری

۳ علویان طبرستان - صفاریان - آل‌بویه - مرداویج زیاری

۴ علویان - صفاریان - زیاریان - احمد آل‌بویه

پاسخ

۳ علویان طبرستان ← رابطه همواره خصومت‌آمیز با خلافت عباسی
 صفاریان ← در ابتدا حمایت خلیفه را جلب کردند تا جایی که خلیفه
 فرمان حکومت بر بلخ و کابل و سیستان را برایشان فرستاد.
 آل‌بویه ← احمد آل‌بویه با مشاهده اوضاع عباسیان، بغداد را تسخیر
 کرد اما خلافت را از بین نبرد.
 زیاریان ← مرداویج زیاری خیال حمله به بغداد را داشت اما به
 دست غلامان شورشی خود کشته شد.

فیلم پاسخ

۵۷ نظام‌الملک در ساختار اداری سلجوقیان چه هدفی را از توسعه

نظام اقطاع دنبال می‌کرد؟

- ۱ افزایش قدرت نظامیان قبیله‌ای
- ۲ نظارت و آباد کردن زمین‌های بایر
- ۳ کاهش اختیارات وزیر
- ۴ تقویت روابط با خلیفه عباسی

۲ نظام‌الملک با هدف نظارت و آباد کردن زمین‌های بایر، نظام اقطاع را توسعه داد.

فصل

فصل ۳: ایران از ورود اسلام تا پایان صفویه

واحد یادگیری

درس ۱۰: ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی

زیر واحد یادگیری

اوضاع اقتصادی

حیطه شناختی

مقدماتی

پاسخ

فیلم پاسخ

۵۸

چند مورد از موارد زیر نادرست است؟

- الف) محمود غزنوی به ری حمله کرد و کتابخانه این شهر را به بهانه وجود کتب فلسفی، به آتش کشید.
- ب) وسیع ترین قلمرو یک حکومت ایرانی در دوران اسلامی مربوط به دوره آل بارسلان است.
- ج) طغرل سلجوقی خلیفه عباسی را از سلطه آل بویه نجات داد و بغداد را به پایتختی انتخاب کرد.
- د) در دوره غزنویان، بازرگانان به یکی از مهم ترین گروه های اجتماعی تبدیل شدند.
- ه) سلطه غزنویان در خراسان با شکست در ملازگرد به پایان رسید.
- و) حاکم خوارزم از خلیفه عباسی اطاعت می کرد.

۱) ۲

۲) ۳

۳) ۴

۴) ۵

پاسخ

۳) الف) درست است.

ب) درست است.

ج) نادرست است؛ قسمت اول درست است؛ اما طغرل نیشابور را به پایتختی برگزید.

د) نادرست است؛ در دوره سلجوقی، بازرگانان اهمیت زیادی پیدا کردند.

ه) نادرست است؛ سلطه غزنویان در خراسان با شکست بر دندانقان به پایان رسید.

و) نادرست است؛ حاکم خوارزم از سلجوقیان اطاعت می کرد.

فیلم پاسخ

۵۹ کدام گونه مالیات تا پایان عهد تیموریان تداوم نیافت؟

- ① مالیات تولیدی
- ② مالیات دامی
- ③ مالیات بازرگانی
- ④ مالیات کشاورزی

پاسخ

① پس از مسلمان شدن مغولان، اوضاع مالیات اصلاح شد اما سه دسته مالیات بازرگانی و کشاورزی و دامی تا پایان عهد تیموریان باقی ماند.

فصل

فصل ۳: ایران از ورود اسلام تا پایان صفویه

واحد یادگیری

درس ۱۱: حکومت، جامعه و اقتصاد در عصر

مغول - تیموری

زیرواحد یادگیری

وضعیت اقتصادی

حیطه شناختی

مقدماتی

فیلم پاسخ

۶۰ با تحلیل پیشرفت تاریخ‌نگاری در دوره ایلخانی و تیموری، چگونه علاقه ایلخانان به جاودانه کردن موفقیت‌ها و خودآگاهی ایرانیان، به رونق این علم کمک کرد و ارتباط آن با علوم دیگر مانند نجوم در رصدخانه مراغه چیست؟

- ۱) تاریخ‌نگاری تنها در دوره ایلخانی پیشرفت کرد و در دوره تیموری دچار رکود شد.
- ۲) علم نجوم در دوره ایلخانی با محوریت خواجه‌نصیرالدین‌توسی رشد فراوانی کرد.
- ۳) تاریخ‌نگاری در دوره تیموری رشد کرد اما در دوره ایلخانی دچار رکود شد.
- ۴) نجوم در دوره تیموری با محوریت غیاث‌الدین جمشید کاشانی رشد فراوانی کرد.

پاسخ

۲) تاریخ‌نگاری در هر دو دوره ایلخانی و تیموری رشد کرد. (رد گزینه‌های «۱» و «۳»)
علم نجوم در دوره ایلخانی رشد زیادی کرد. نقش خواجه‌نصیرالدین‌توسی در این عرصه بسیار مهم بود و وی در رصدخانه مراغه زمینه فعالیت‌های علمی را فراهم می‌کرد.

فصل

فصل ۳: ایران از ورود اسلام تا پایان صفویه

واحد یادگیری

درس ۱۲: فرهنگ و هنر در عصر مغول -

تیموری

زیرواحد یادگیری

علم و ادب

حیطه شناختی

پیشرفته

فیلم پاسخ

۶۱ هر چه ارتفاع، تعداد گونه‌ها و فصل رویش آن می‌شود.

- ① افزایش می‌یابد - کاهش می‌یابد - کوتاه‌تر
- ② کاهش می‌یابد - افزایش می‌یابد - کوتاه‌تر
- ③ افزایش می‌یابد - افزایش می‌یابد - بلندتر
- ④ کاهش می‌یابد - کاهش می‌یابد - بلندتر

① هر چه ارتفاع افزایش می‌یابد، تعداد گونه‌ها و فصل رویش آنها کاهش می‌یابد و کوتاه‌تر می‌شود.

فصل

فصل ۲: نواحی طبیعی

واحد یادگیری

درس ۵: نواحی زیستی

زیر واحد یادگیری

رابطه پراکندگی پوشش گیاهی با ارتفاع

حیطه شناختی

مقدماتی

پاسخ

فیلم پاسخ

۶۲ کدام گزینه جدول زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

ناحیه	راهکار حفاظتی
کوهستان	الف
بیابان	ب
ساحل	ج

۱) حفاظت از تنوع زیستی - حفاظت از تپه‌های ماسه‌ای - کاشت گیاهان

مقاوم و مالچ‌پاشی

۲) افزایش آگاهی عمومی - حفاظت از تپه‌های ماسه‌ای - زهکشی اراضی

۳) افزایش آگاهی عمومی - مقابله با چرای بی‌رویه دام‌ها - کشت

گیاهان مقاوم و مالچ‌پاشی

۴) حفاظت از تنوع زیستی - مقابله با چرای بی‌رویه دام‌ها - زهکشی اراضی

پاسخ

۴) کوهستان ← افزایش آگاهی عمومی - حفاظت از تنوع زیستی و ...

بیابان ← مقابله با چرای بی‌رویه دام‌ها - کاشت گیاهان مقاوم و

سازگار و مالچ‌پاشی روی ماسه‌ها و ...

ساحل ← حفاظت از تپه‌های ماسه‌ای - زهکشی اراضی

فیلم پاسخ

فصل ۳: نواحی انسانی

واحد یادگیری
درس ۶: نواحی فرهنگی

زیر واحد یادگیری
زبان

حیطه شناختی
مقدماتی

۶۳ مطالعه موردی ایالت کبک در کانادا نمونه‌ای از چه پدیده فرهنگی است؟

- ۱ تلاش برای حفظ هویت زبانی در برابر زبان غالب
- ۲ تلاش برای غلبه فرهنگ جهانی
- ۳ یکسان‌سازی فرهنگی
- ۴ تأثیر دین بر چشم‌انداز فرهنگی

پاسخ

۱ کانادا کشوری انگلیسی زبان است؛ با این حال، در ایالت کبک در این کشور، بیش‌تر جمعیت به زبان فرانسوی صحبت می‌کنند و زبان رسمی این ایالت، فرانسوی است و مسئولان این ایالت به موضوع زبان فرانسوی و گسترش آن توجه زیادی می‌کنند.

فیلم پاسخ

۶۴ چند مورد از موارد زیر نادرست است؟

- الف) بیش از ۱/۵ میلیارد نفر در جهان مسلمان هستند.
- ب) دین مسیحیت در آسیا ظهور کرد.
- ج) مسیحیت سه شاخه و اسلام دو شاخه اصلی دارند.
- د) همه یهودیان به صورت پراکنده زندگی می کنند.

۱ ۱

۲ ۲

۳ ۳

۴ ۴

۱ بررسی عبارت‌ها:

- الف) درست است.
- ب) درست است.
- ج) درست است.
- د) نادرست است؛ بیشتر یهودیان نه همه آن‌ها.

۶۵ کدام عبارت به درستی ویژگی‌های صنایع های تک را نشان نمی‌دهد؟

- ۱ وابستگی شدید به منابع طبیعی خام
- ۲ نیازمندی به نوآوری و رقابت مستمر
- ۳ تکیه بر نیروی انسانی متخصص و دانش بنیان
- ۴ ارتباط تنگاتنگ با فناوری روز دنیا

پاسخ

۱ صنایع های تک برخلاف صنایع قدیمی، کمترین وابستگی را به منابع طبیعی خام دارند.

۶۶ اگر در یک ناحیه کشاورزی محصولات به صورت تک محصولی و با هدف صادرات انجام شود، کدام یک از مشکلات محیط زیستی زیر در انتظار آن ناحیه خواهد بود؟

- الف) کاهش تنوع زیستی
- ب) افزایش باران‌های اسیدی
- ج) فرسایش و ضعیف شدن خاک
- د) آلودگی آب‌های زیرزمینی با فلزات سنگین

۱ فقط د

۲ ب - د

۳ الف - ج

۴ فقط ج

پاسخ

۴ در کشت تک محصولی، به دلیل کشت مداوم یک محصول، خطر فرسایش و ضعیف شدن خاک زیاد است.

۶۷ کدام گزینه به ترتیب، عبارت زیر را به درستی تکمیل می کند؟
نقشه جهانی سوء تغذیه به وضوح نشان می دهد که مشکل گرسنگی لزوماً ناشی از نیست بلکه عمدتاً ریشه در دارد و در سال های اخیر به دلیل تغییرات آب و هوایی که موجب شده است، باعث شده این بحران نیز وضعیت وخیم تری پیدا کند.

۱) کمبود تولید غذا - فقر - کاهش قیمت مواد غذایی

۲) کمبود تولید غذا - توزیع ناعادلانه درآمدها - کاهش قیمت مواد غذایی

۳) کمبود تولید غذا - توزیع ناعادلانه درآمدها - بالا رفتن قیمت مواد غذایی

۴) فقر و بی عدالتی - کمبود تولید غذا - بالا رفتن قیمت مواد غذایی

پاسخ

۳) بحران سوء تغذیه در جهان با وجود میزان زیاد تولید محصولات کشاورزی در جهان نشان می دهد که مشکل گرسنگی لزوماً ناشی از کمبود تولید غذا نیست و ریشه در فقر و بی عدالتی و توزیع نابرابر درآمدها دارد و پدیده تغییرات آب و هوایی در سال های اخیر باعث کاهش ذخیره جهانی غلات و افزایش قیمت مواد غذایی شده است و شدت این بحران را بیشتر کرده است.

فیلم پاسخ

فصل
فصل ۳: نواحی انسانی

واحد یادگیری
درس ۸: نواحی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)

زیر واحد یادگیری
تجارت بین‌المللی و حفاظت از اقتصاد کشورها

حیطه شناختی
پیشرفته

۶۸ ایجاد یک منطقه آزاد تجاری در یک کشور پیرامون چگونه می‌تواند به‌طور همزمان، به ترتیب هم یک فرصت و هم یک تهدید برای اقتصاد آن کشور محسوب شود؟

- ① توسعه صادرات و رونق اقتصادی - تبدیل شدن به پایگاه واردات کالاهای مصرفی و از بین رفتن تولید
- ② افزایش درآمدهای مالیاتی - خروج نیروی کار متخصص
- ③ ایجاد اشتغال در بخش خدمات - کاهش ارزش پول ملی
- ④ توسعه پایدار منطقه‌ای - افزایش آلودگی‌های زیست محیطی

پاسخ

① منطقه آزاد می‌تواند با جذب سرمایه و فناوری، یک فرصت برای اقتصاد کشور باشد اما در برخی موارد مناطق آزاد تبدیل به محلی برای واردات صرف شده است که باعث رکود بازار داخلی می‌شود.

فیلم پاسخ

۶۹ هر کدام از عبارت‌های زیر، به ترتیب ویژگی کدام دسته از

کشورها بر مبنای نظریه مرکز - پیرامون است؟

الف) کشورهای که هزینه تحصیل و رشد افراد متخصص را پرداخته‌اند.

ب) سنگاپور جزو این دسته از کشورهاست.

ج) این کشورها مانند قطب آهن ربا عمل می‌کنند.

د) استرالیا جزو این دسته از کشورهاست.

۱) مرکز - پیرامون - مرکز - پیرامون

۲) پیرامون - پیرامون - مرکز - پیرامون

۳) پیرامون - نیمه پیرامون - مرکز - مرکز

۴) پیرامون - نیمه پیرامون - نیمه پیرامون - مرکز

پاسخ

۳ الف) کشورهای پیرامون هزینه‌های رشد و تحصیل مغزهای

متفکر را پرداخت می‌کنند.

ب) سنگاپور جزو کشورهای نیمه پیرامون است.

ج) کشورهای مرکز مانند قطب آهن ربا عمل می‌کنند و بخش

عمده‌ای از سود و ثروت جهان را به خود جذب می‌کنند.

د) استرالیا جزو کشورهای مرکز است.

فصل
فصل ۳: نواحی انسانی

واحد یادگیری
درس ۸: نواحی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)

زیر واحد یادگیری
تجارت بین‌المللی و حفاظت از اقتصاد کشورها

حیطه شناختی
مقدماتی

۷۰. کدام یک از عبارت‌های زیر از اهداف تشکیل اتحادیه‌های

اقتصادی، تجاری منطقه‌ای مانند اکو و آسه‌آن است؟

الف) حذف کامل مرزهای سیاسی بین کشورهای عضو

ب) کاهش تعرفه‌های گمرکی

ج) ایجاد ارز مشترک برای تمام اعضا

د) افزایش وابستگی به کشورهای خارج از اتحادیه

ه) افزایش تجارت درون منطقه‌ای

۱ الف - ج

۲ ب - د

۳ ب - ه

۴ ج - د

پاسخ

۳ الف) نادرست است.

ب) درست است.

ج) نادرست است.

د) نادرست است.

ه) درست است.

فیلم پاسخ

۷۱. هر یک از عبارتهای زیر، به ترتیب نشان‌دهنده چه وضعیتی یا چه دورانی است؟

الف) انسجام جامعه جهانی

ب) امکان عبور فرهنگ‌های مختلف از مرزهای جغرافیایی خود از طریق روابط تجاری

ج) شکل‌گیری سازماندهی سیاسی و اقتصادی جدید که جوامع غربی را به صورت جوامع مرکزی درآورد.

د) فرهنگ ایرانی، هویت خود را حفظ کرد.

۱) اگر فرهنگ سلطه یا استکبار در سطح جهانی غالب باشد. - جامعه جهانی بعد از ظهور غرب جدید - نظم نوین جهانی - در دوران مغولان

۲) هنگامی که جامعه جهانی عرصه حضور فعال فرهنگ‌های متفاوت باشد. - فرهنگ غرب از سده هفدهم تا بیستم - قبل از ظهور غرب جدید - آشنایی ایرانیان با جهان اسلام

۳) هنگامی که یک فرهنگ مطلوب در سطح جهانی غالب باشد. - جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید - سده‌های نوزدهم و بیستم - در دوره حاکمیت سلوکیان

۴) اگر فرهنگ حق یا مطلوب در سطح جهانی غالب باشد. - فرهنگ غرب قبل از قرن هفدهم - سده‌های هفدهم و هجدهم - بعد از ظهور غرب جدید

غرب جدید

پاسخ

۳ الف) انسجام جامعه جهانی ← هنگامی که جامعه جهانی عرصه حضور فرهنگ مطلوب یا حق باشد.

ب) امکان عبور فرهنگ‌های مختلف از مرزهای جغرافیایی خود از طریق روابط تجاری ← جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید

ج) شکل‌گیری سازماندهی سیاسی و اقتصادی جدید که جوامع غربی را به صورت جوامع مرکزی درآورد. ← فرهنگ غرب در سده‌های نوزدهم و بیستم

د) فرهنگ ایرانی، هویت خود را حفظ کرد. ← در دوره حاکمیت سلوکیان

سلوکیان

فیلم پاسخ

۷۲

هر یک از موارد زیر، به ترتیب به کدام مرحله از مراحل تکوین نظام نوین جهانی اشاره دارد؟

- بازرگانان نسبت به زمین‌داران جایگاه برتری پیدا کردند.
- کشورهای مثل هندوستان و اندونزی به اشغال کامل نظامی درآمدند.
- دولت‌های سکولار غربی، از تبلیغ مسیحیت برای گسترش جهانی قدرت خود استفاده کردند.
- با انقلاب فرانسه دولت‌هایی شکل گرفتند که به‌طور رسمی جدایی خود را از دین اعلام کردند.

۱) مرحله دوم - مرحله سوم - مرحله اول - مرحله چهارم

۲) پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت - استعمار و ادغام جوامع غیرغربی در نظام نوین جهانی - مرحله سوم - پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار

۳) مرحله اقتصادی - مرحله سیاسی - مرحله فرهنگی - مرحله سیاسی و اقتصادی

۴) پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت - پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار - به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی - استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی

پاسخ

۲

- بازرگانان نسبت به زمین‌داران جایگاه برتری پیدا کردند. ← مرحله دوم: پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت (اقتصادی)
- کشورهای مثل هندوستان و اندونزی به اشغال کامل نظامی درآمدند. ← مرحله چهارم: استعمار و ادغام جوامع غیرغربی در نظام نوین جهانی (اقتصادی، سیاسی و فرهنگی)
- دولت‌های سکولار غربی، از تبلیغ مسیحیت برای گسترش جهانی قدرت خود استفاده کردند. ← مرحله سوم: به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری (فرهنگی)

فیلم پاسخ

- با انقلاب فرانسه، دولت‌هایی شکل گرفتند که به‌طور رسمی جدایی خود را از دین اعلام کردند. ← مرحله اول: پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار (سیاسی)

فصل ۲: فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی

درس ۷: جامعه جهانی

شکل‌گیری نظام نوین جهانی

مقدماتی

۷۳. جاهای خالی جدول زیر، به ترتیب با کدام گزینه کامل می‌شود؟

هویت دولت - ملت‌ها	«الف»
«ج»	پدید آمدن شرکت‌های بزرگ چند ملیتی
جهانی شدن	«د»
«ب»	موانع موجود بر سر راه تجارت بین‌المللی را برمی‌دارند

۱) سکولار و ناسیونالیستی - جهانی شدن - پیامد شبکه‌های عظیم

اطلاعاتی - افزایش نقش دولت - ملت‌ها

۲) تاریخی و جغرافیایی - انباشت ثروت - پیامد حمایت سیاست قومی و

منطقه‌ای - مخدوش کردن استقلال سیاسی و اقتصادی کشورها

۳) سکولار و دنیوی - شرکت‌های بزرگ چند ملیتی - از عوامل گسترش

صنعت ارتباط - نظم نوینی که سیاست بین‌الملل آن را به پیش می‌برد.

۴) ناسیونالیستی و قومی - کانون‌های ثروت و قدرت - از عوامل کاهش

اهمیت مرزهای سیاسی - هیچ اعتنایی به مرزهای ملی ندارد.

پاسخ

۴ الف) هویت دولت - ملت‌ها ← اغلب ناسیونالیستی و قومی است.

ب) موانع موجود بر سر راه تجارت بین‌المللی را برمی‌دارند ←

کانون‌های ثروت و قدرت / از طریق سازمان‌های بین‌المللی

ج) پدید آمدن شرکت‌های بزرگ چند ملیتی ← از عوامل کاهش

اهمیت مرزهای سیاسی

د) جهانی شدن ← فرایندی است که هیچ اعتنایی به مرزهای ملی

ندارد و در حال ایجاد نظم نوین است که تجارت و تولید بین‌المللی

آن را به پیش می‌راند.

فصل

فصل ۲: فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین

جهانی

واحد یادگیری

درس ۸: تحولات نظام جهانی

زیر واحد یادگیری

افول دولت - ملت‌ها و جهانی شدن

حیطه شناختی

پیشرفته

فیلم پاسخ

۷۴.

هر یک از عبارت‌های زیر، به ترتیب پیامد چیست؟

الف) کوتاه شدن فاصله‌های زمانی و مکانی و تبدیل جهان به دهکده‌ای واحد

ب) متزلزل شدن هویت فرهنگی جوامع غیرغربی

ج) محروم کردن فرهنگ‌ها از علمی که بر پایه بنیان‌های معرفتی دینی است.

۱) توسعه صنعت ارتباطات - تجمع قدرت رسانه در دست صاحبان

ثروت و کانون‌های صهیونیستی - ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی

۲) جهانی شدن - توزیع هدفمند علوم طبیعی و علوم انسانی - امپراتوری رسانه‌ای

۳) کاهش اهمیت مرزهای سیاسی - تثبیت مرجعیت علمی غرب -

آموزش علوم طبیعی مورد نیاز غرب به جوامع غیرغربی

۴) امپراتوری رسانه‌ای - خودباختگی فرهنگی جوامع غیرغربی - تثبیت مرجعیت علمی غرب

پاسخ

۱ الف) کوتاه شدن فاصله‌های زمانی و مکانی و تبدیل جهان به

دهکده‌ای واحد $\xleftarrow{\text{پیامد}}$ توسعه صنعت ارتباطات

ب) متزلزل شدن هویت فرهنگی جوامع غیرغربی $\xleftarrow{\text{پیامد}}$ تجمع قدرت رسانه در دست صاحبان ثروت و کانون‌های صهیونیستی

ج) محروم کردن فرهنگ‌ها از علمی که بر پایه بنیان‌های معرفتی دینی است. $\xleftarrow{\text{پیامد}}$ ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی

نکته

مدیریت فرهنگی جوامع غیرغربی توسط جوامع غربی:

- عرصه فرهنگ عمومی: رسانه
- عرصه فرهنگ تخصصی (تربیت نخبگان):
- توزیع هدفمند علوم انسانی و علوم طبیعی
- تثبیت مرجعیت علمی غرب

فیلم پاسخ

۷۵. چند مورد از عبارت‌های زیر، به نظریه پردازان لیبرال اشاره دارد؟
- کسانی که در فقر متولد می‌شوند، حق حیات ندارند.
 - چالش‌های جامعه سرمایه‌داری، فقط با یک انقلاب قابل حل است.
 - آزادی فعالیت صاحبان ثروت، ضامن پیشرفت جامعه است.
 - افزایش دستمزد کارگران و رفاه آنان، موجب افزایش تولید نسل آنها و پیدایش مشکلات بعدی می‌شود.
 - دیکنز، نوانخانه‌ها و فیلسوفانی را که مدافع آنها بودند، به سخره گرفت.

۱ یک

۲ دو

۳ سه

۴ چهار

پاسخ

۳ بررسی عبارت‌های نادرست:

- چالش‌های جامعه سرمایه‌داری، فقط با یک انقلاب قابل حل است.
- ← مربوط به مارکس است که از مخالفان لیبرالیسم اقتصادی است.
- دیکنز، نوانخانه‌ها و فیلسوفانی را که مدافع آنها بودند، به سخره گرفت.
- ← دیکنز از مخالفان لیبرالیسم اقتصادی بود.

میدانید

- نظریه پردازان طرفدار لیبرالیسم اولیه:

- توماس مالتوس

- دیوید ریکاردو

- جان راسل

- مخالفان لیبرالیسم اولیه

- کارل مارکس

- چارلز دیکنز

- آیزایا برلین

فیلم پاسخ

۷۶. کدام گزینه به ترتیب در مورد رویکرد مارکس درست ولی در

مورد بلوک شرق و غرب، نادرست است؟

- ۱ در نیمه دوم قرن نوزدهم، لیبرالیسم اقتصادی را نقد کرد. - چالش و نزاع بلوک شرق و غرب در سراسر قرن بیستم ادامه یافت.
- ۲ رویکرد مارکس نسبت به عالم، رویکردی سکولار بود. - بلوک شرق شامل شوروی سابق، کشورهای اروپای شرقی و آمریکا بود.
- ۳ در نیمه اول قرن نوزدهم، لیبرالیسم اقتصادی را نقد کرد. - از نوع چالش‌هایی بود که درون یک فرهنگ و تمدن پدید می‌آید.
- ۴ به بهانه عدالت اقتصادی، آزادی معنوی و دنیوی افراد را از بین برد. - این دو قطب از نظر سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در یک منطقه قرار می‌گرفتند و به فرهنگ سکولار غرب تعلق داشتند.

پاسخ

۲ بررسی گزینه‌ها:

- گزینه «۱»: درست است. - درست است.
- گزینه «۲»: درست است. - نادرست است؛ بلوک شرق شامل شوروی سابق، کشورهای اروپای شرقی و چین بود.
- گزینه «۳»: نادرست است؛ مارکس در نیمه دوم قرن نوزدهم، لیبرالیسم اقتصادی را نقد کرد. - درست است.
- گزینه «۴»: نادرست است؛ از مشکلات جوامع سوسیالیستی است. - نادرست است؛ این دو قطب از نظر سیاسی، اقتصادی و جغرافیایی در دو بخش متمایز و جدا قرار می‌گرفتند ولی به فرهنگ واحدی تعلق داشتند.

فیلم پاسخ

۷. در کدام گزینه، همهٔ موارد به‌درستی به جنگ‌های جهانی اشاره دارند؟

- ① هیچ‌یک از این دو جنگ، منشأ دینی نداشت ولی ظاهر مذهبی و دینی به خود گرفت. - طرف‌های درگیر در این دو جنگ، در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی و مارکسیستی رفتار خود را توجیه می‌کردند. - بعد از جنگ جهانی دوم، صلحی پایدار برقرار نشد.
- ② این دو جنگ ریشه در فرهنگ غرب داشتند. - جهنمی‌ترین جنگ‌های قرن بیستم بودند. - به مرزها محدود نماندند و به درون شهرها کشیده شدند و غیرنظامیان، زنان و کودکان را درگیر جنگ ساختند.
- ③ در این جنگ، بلوک شرق و غرب هر یک بخشی از جهان را زیر نفوذ خود قرار دادند. - از مهم‌ترین عوامل وقوع این دو جنگ، رشد علوم تجربی و صنعت بود. - به کشورهای غربی و اروپایی محدود نشدند و همهٔ جهان را درگیر خود ساختند.
- ④ از مهم‌ترین عوامل وقوع این دو جنگ، رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری بود. - هیچ‌یک از دو جنگ منشأ دینی نداشتند. - به کشورهای اروپایی و غربی محدود نشدند و همهٔ جهان را درگیر خود ساختند.

پاسخ

۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ «۱»: نادرست است؛ هیچ‌یک از این دو جنگ، منشأ دینی نداشت و ظاهر مذهبی و دینی به خود نگرفت. - نادرست است؛ طرف‌های درگیر در این دو جنگ، در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی، رفتار خود را توجیه می‌کردند. - درست است.

گزینهٔ «۲»: درست است. - نادرست است؛ مربوط به جنگ ویتنام است. - نادرست است؛ مربوط به جنگ جهانی دوم بود.

گزینهٔ «۳»: نادرست است؛ مربوط به جنگ سرد است. - نادرست است؛ از مهم‌ترین عوامل وقوع این دو جنگ، رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری بود. - درست است.

نکته

این دو جنگ، بزرگ‌ترین جنگ‌های تاریخ بشریت‌اند. کشته‌های آنها را تا صد میلیون نفر برآورد کرده‌اند. در جنگ جهانی اوّل، برای نخستین‌بار از سلاح‌های شیمیایی و در جنگ جهانی دوم برای اوّلین‌بار از بمب اتم استفاده شد.

۷۸. کدام گزینه به ترتیب به «مرکز و پیرامون»، «استعمارگر و استعمارزده» و «شمال و جنوب» اشاره دارد؟

۱) چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کنند. - کشورهای استعمارگر با ثروت به دست آمده از کشورهای غیرغربی، رفاه کارگران و اقشار ضعیف خود را تأمین می‌کنند. - کشورهای توسعه‌یافته الگوی کشورهای دیگرند و سایر کشورها باید مسیر آنها را ادامه دهند.

۲) به نقش مرکزی کشورهای ثروتمند و صنعتی اشاره دارد. - مشکل کشورهای فقیر، فقط ضعف اقتصادی و صنعتی آنهاست. - چالش اصلی، بین کشورهای غنی و فقیر است.

۳) کشورهای پیرامونی به سبب عملکرد کشورهای مرکزی، ضعیف و فقیر شده‌اند. - چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌دانند. - در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی، دیگر بار فعال خواهند شد.

۴) جوامع غربی، چالش‌های درونی خود را از طریق بهره‌کشی از کشورهای غیرغربی حل می‌کنند. - تقابلی جهانی است و در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی، دوباره فعال خواهند شد. - مشکل کشورهای غیرغربی، بیشتر خودباختگی فرهنگی آنهاست.

پاسخ

۳

• مرکز و پیرامون ← به نقش مرکزی کشورهای ثروتمند و صنعتی اشاره دارد. این اصطلاح را کسانی به کار می‌برند که معتقدند کشورهای پیرامونی به سبب عملکرد کشورهای مرکزی، ضعیف و فقیر شده‌اند. براساس این نظریه، جوامع غربی، چالش‌های درونی خود را از طریق بهره‌کشی از کشورهای غیرغربی حل می‌کنند؛ به این ترتیب که با ثروت به دست آمده از کشورهای پیرامونی، رفاه کارگران و اقشار ضعیف خود را تأمین می‌کنند و مشکلات حادّ درونی‌شان را به بیرون از مرزهای خود انتقال می‌دهند. آنها با

فیلم پاسخ

سرمایه‌گذاری‌های مشترک و معاهدات بین‌المللی، انتقال ثروت از کشورهای پیرامون به کشورهای مرکز را آسان می‌کنند.

• استعمارگر و استعمارزده ← کسانی این اصطلاح را به کار می‌برند که چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کنند و به ابعاد فرهنگی آن نیز توجه دارند. از نظر این گروه، مشکل کشورهای فقیر نه فقط ضعف اقتصادی و صنعتی بلکه خودباختگی فرهنگی آنهاست.

• شمال و جنوب ← تقابلی جهانی است و در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی، دیگر بار فعال خواهند شد.

۷۹. پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر، به‌ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف) چه عاملی آثار و پیامد بحران‌های اقتصادی را در سطح جهانی آشکار ساخت؟

ب) مهم‌ترین بحران اقتصادی غرب چه زمانی رخ داد؟

ج) تفاوت بحران اقتصادی با چالش فقر و غنا چیست؟

۱ پیوند آن با چالش فقر و غنا- سال‌های ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۳م- بحران اقتصادی برخلاف چالش فقر و غنا، قشر ضعیف و فقیر جامعه را در برمی‌گیرد.

۲ شکل‌گیری اقتصاد جهانی- در فاصله بین دو جنگ جهانی- بحران اقتصادی برخلاف چالش فقر و غنا، اغلب دوره‌ای و مقطعی است.

۳ کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی- در سال ۱۸۲۰م- بحران اقتصادی اغلب دوره‌ای و مقطعی است، در حالی که چالش فقر و غنا همیشگی است.

۴ کنترل نشدن بحران اقتصادی- بعد از جنگ جهانی دوم- بحران اقتصادی کل جامعه را دربرمی‌گیرد، در حالی که چالش فقر و غنا متوجه قشر ضعیف و فقیر جامعه است.

پاسخ

۲ الف) بحران‌های اقتصادی در ابتدا به کشورهای غربی محدود می‌شدند و از عوامل داخلی آنها اثر می‌پذیرفتند، ولی با شکل‌گیری اقتصاد جهانی و کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی، این بحران‌ها که منطقه‌ای بودند به سرعت آثار و پیامدهای خود را در سطح جهان آشکار ساختند.

ب) مهم‌ترین بحران اقتصادی در فاصله بین دو جنگ جهانی، یعنی سال‌های ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۳م اتفاق افتاد.

ج) بحران اقتصادی، دوره‌ای و مقطعی است، در حالی که چالش فقر و غنا، همیشگی است. همچنین آسیب‌های مربوط به فقر و غنا همواره متوجه قشرهای ضعیف و فقیر جامعه است، ولی آسیب‌های مربوط به بحران اقتصادی تمامی جامعه را دربرمی‌گیرد.

فیلم پاسخ

۸۰. هریک از عبارت‌های زیر، به ترتیب به چه موضوعی اشاره دارد؟

الف) طبیعت، دارای ابعاد و نیروهای ماورائی است.

ب) مشکل سرنوشت‌ساز قرن بیستم

ج) اعتراضات و واکنش‌های مردمی در دهه‌های اخیر

۱) نگاه دنیوی - بحران‌های اقتصادی - اختلافات سیاسی منطقه‌ای

۲) نگاه سکولار - بحران‌های زیست‌محیطی - اختلافات سیاسی فرمانطقه‌ای

۳) نگاه معنوی - بحران‌های اقتصادی - جنبش‌های اجتماعی و نژادپرستی

۴) نگاه اساطیری - بحران‌های زیست‌محیطی - جنبش‌های اجتماعی جدید

پاسخ

۴. الف) طبیعت، دارای ابعاد و نیروهای ماورائی است. ← نگاه

اساطیری به طبیعت

ب) مشکل سرنوشت‌ساز قرن بیستم ← بحران‌های زیست‌محیطی

ج) اعتراضات و واکنش‌های مردمی در دهه‌های اخیر، جنبش‌های

اجتماعی جدیدی پدید آورده است.

فیلم پاسخ

۸۱. کدام گزینه در مورد دیدگاه پارمنیدس نادرست است؟

- ۱) حس به ادراک مرتبه ظاهری و ادراک واقعیت جهان هستی می‌پردازد که دائماً در حال تغییر است و عقل به باطن و حقیقت جهان اشراف می‌یابد.
- ۲) عقل به اثبات مرتبه باطنی جهان به عنوان حقیقتی بدون تغییر و جاودانه می‌پردازد.
- ۳) نخستین کسی که توجهی دقیق به مفاهیم وجود و حرکت کرد و به تفاوت آنها پرداخت، او بود و حس را واقع نمای جهان نمی‌دانست.
- ۴) جهان در واقعیت حرکت و شدن ندارد؛ زیرا تغییر مستلزم پذیرش هستی نیستی در عالم است و این باوری تناقض‌آمیز است.

پاسخ

- ۱) در دیدگاه پارمنیدس از طریق حس نمی‌توان به ادراک و واقعیتی رسید و این صرفاً توهمی است که حس نسبت به جهان دارد و اصل جهان همان باطن ثابت و بدون تغییر آن است.

۸۲ کدام گزینه از نتایج اندیشه‌های سوفسطائیان نیست؟

- ۱) جامعه آتن متأثر از این تشویش‌ها به افرادی همچون سقراط گرایش پیدا کردند.
- ۲) اکثر مردم آتن برای حقیقت‌ارزشی قائل نبودند و باطل را دنبال می‌کردند.
- ۳) بیشتر مردم در جامعه آتن از فضائل اخلاقی کم‌کم دور شده بودند.
- ۴) دانش انسانی توهم است و قابل انطباق با جهان خارج نیست.

پاسخ

۱) جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه‌های سوفسطائیان بود. آنان معتقد بودند که جهان را نمی‌توان شناخت و آنچه را که ما علم و دانش می‌نامیم، تنها ساخته و پرداخته ذهن ماست و تطابقی با واقعیت‌ها ندارد. آنان با کمک اقسام مغالطه‌ها و جدل و فن سخنوری به نشر اندیشه خود می‌پرداختند و بر شیوه زندگی مردم تأثیر می‌گذاشتند. تحت تأثیر چنین اندیشه‌هایی، اخلاق و فضیلت میان مردم کم‌رنگ شده بود و بسیاری از مردم به دنبال حق جلوه‌دادن باطل بودند. (رد گزینه‌های «۲»، «۳» و «۴»)

سقراط فعالیت‌های خود را در جهت هدایت جامعه، رسالت الهی می‌دانست و در این جهت بسیار تلاش کرد و به دادگاه رفت و اتفاقاً مردم گرایشی به او نداشتند.

۸۳ کدام مورد در مورد سقراط درست است؟

- ۱ با توجه به شرایط جامعه آتن، به درخواست مردم در مقابل سفسطه‌گران و جهالت افراد قدرتمند، ایستادگی کرد و محبوب بسیاری گردید.
- ۲ وظیفه خود را پند دادن و بیدارساختن مردم می‌دانست و حتی ممکن بود آنها را سرزنش کند و همواره با تنگدستان و فقرا هم‌نشین بود.
- ۳ مبارزه با مغالطه‌گران و نادانی زورمندان، آگاهی‌بخشی، روشنگری و گفتگوی با مردم و جداکردن دانایان از نادانان را وظیفه الهی خود می‌دانست.
- ۴ سقراط خود را دانا می‌دانست البته به این معنا که می‌داند تا چه اندازه نمی‌داند، از نظر او دانای حقیقی فقط خداست و کسی را نمی‌توان دانا دانست.

پاسخ

- ۳ من هم با تهی‌دستان و هم با توانگران هم‌نشینی می‌کنم تا از من بپرسند و به سخنان من گوش فرا دهند. این رسالتی است که خداوند با ندهای غیبی و در رؤیاها برعهده من نهاده است.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: تلاش های سقراط به درخواست مردم نبوده است بلکه او این مسئولیت را از جانب خدا می‌دانست.
- گزینه «۲»: او هم با فقرا و هم ثروتمندان هم‌نشین بوده و به همه آنها پند می‌داده است.
- گزینه «۴»: اینکه او کسی جز خدا را دانای حقیقی نمی‌داند به معنای این نیست که بقیه هیچ نمی‌دانند.

۸۴ کدام عبارت توضیح مناسبی برای رد شکاکیت مطلق است؟

- ۱ درست است که ما در برخی امور شک می‌کنیم ولی نمی‌توانیم این شک را به همه شناخت‌ها تعمیم بدهیم و قائل به شکاکیت مطلق شویم.
- ۲ انسان‌ها به طور طبیعی به شناخت خود نسبت به محیط اطراف باور دارند و وجود اشتباهات شناختی را به ناتوانی خود نسبت می‌دهند.
- ۳ اگر مطلقاً امکان شناخت را در همه دانستنی‌ها منتفی بدانیم، معتقد به این باور شده‌ایم که هیچ‌کس نمی‌تواند هیچ چیز را بشناسد.
- ۴ معنا و مفهوم شناخت برای هر کس روشن و بدیهی است و نیاز به اثبات ندارد بنابراین شکاکیت مطلق نفی یک امر بدیهی است که همه انسان‌ها آن را قبول دارند.

پاسخ

- ۳ باور به شکاکیت مطلق خود نوعی نظریه شناختی محسوب می‌شود و بیانگر این است که من می‌دانم شناخت امکان ندارد و این گزاره در درون خود تناقض دارد. بقیه گزاره‌ها در مورد امکان شناخت درست است ولی دلیل اصلی رد نظریه شکاکیت مطلق نیستند.

۸۵ کدام عبارت دلیل مناسب‌تری برای این است که معرفت‌شناسی

همیشه جزئی از فلسفه بوده است؟

- ۱ وقتی در مورد جهان هستی بحث و گفتگو می‌کنیم، به‌ناچار به نحوه شناخت جهان هستی هم می‌پردازیم.
- ۲ توجه ویژه فیلسوفان جدید مثل کانت به نحوه معرفت انسان سبب شد این شاخه در فلسفه اهمیت پیدا کند.
- ۳ فیلسوفان گذشته نظیر افلاطون، ارسطو و ابن‌سینا و ... همگی در مورد نحوه شناخت انسان نظریه‌پردازی کردند.
- ۴ معرفت‌شناسی همیشه در زمره مباحث فلسفی بود ولی در ادامه با گسترش سوالات این موضوع، رشته‌ای مستقل گردید.

پاسخ

۱ معرفت‌شناسی همیشه جزئی از فلسفه بوده است. هنگامی که فیلسوفی درباره موضوعاتی مانند هستی، جهان و انسان می‌اندیشد، ناگزیر درباره خود اندیشیدن و شناخت نیز دیدگاهی دارد پس معرفت‌شناسی بخشی از فلسفه است که به شناخت می‌پردازد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: فیلسوفان جدید با طرح مسائل متنوع معرفت‌شناسی آن را گسترش داده‌اند ولی دلیل اینکه معرفت‌شناسی جزئی از فلسفه بوده است، این موضوع نیست.

گزینه «۳»: به این دلیل که معرفت‌شناسی بخشی از فلسفه است فیلسوفان به آن پرداخته‌اند نه برعکس.

گزینه «۴»: معرفت‌شناسی رشته‌ای مستقل از فلسفه نیست هرچند گسترش زیادی پیدا کرده است.

۸۶ چرا قبول شکاکیت مطلق تناقض درونی دارد؟

- ۱) اینکه در امکان شناخت‌مان نسبت به موضوعات مختلف شک می‌کنیم، نشانگر شک مطلق نیست.
- ۲) هرچند حقایق زیادی وجود دارد که انسان نتوانسته آنها را بشناسد، اما حقایق مختلفی را نیز شناخته است.
- ۳) شکاکیت مطلق یعنی پذیرش اصل عدم امکان شناخت در تمامی شناخت‌های انسان نسبت به هر آنچه پیرامون اوست.
- ۴) امکان شناخت برای انسان بدیهی است و نمی‌توان در مورد آن شک کرد؛ زیرا همه کارها بر مبنای امکان شناخت است.

پاسخ

۳) معنای معرفت و امکان رسیدن به آن، برای هر انسانی روشن است و شکاکیت مطلق، یعنی شک در اصل دانستن و همه دانسته‌ها، امکان‌پذیر نیست و اگر کسی چنین نظری بدهد، گرفتار یک تناقض شده و همین نظر او با شک مطلق سازگار نیست. بنابراین در صورت پذیرش شکاکیت مطلق به یک نظریه معرفت‌شناسانه قائل شده است که تناقض درونی دارد.

۸۷ کدام گزینه در مورد قلمرو شناختی حس نادرست است؟

- ۱) شناخت تجربی دستاورد شناختی ابزار حس است که در آن به شناخت جهان پیرامون می‌پردازیم و با عالم طبیعت آشنا می‌شویم.
- ۲) درک خطاهای حسی، خود نشانه‌ای برای اعتبار ابزار حسی است؛ زیرا وقتی درکی از خطا داریم یعنی درک حسی درست را پذیرفتیم.
- ۳) هرچند ابزار حس خطا دارد، اما نشانه ارزش آن این است که به وسیله آن نیازهای خود را برطرف می‌کنیم و از پیرامون خود بهره می‌بریم.
- ۴) ابزار حسی کمک به درک تفاوت‌ها و تمایزهای موجودات پیرامون ما می‌کند و از این طریق مسبب به کاربردن این تفاوت‌ها در زندگی است.

پاسخ

- ۱) شناخت تجربی در قلمرو عقلی مطرح می‌شود؛ زیرا ادراکات حسی ما وقتی تبدیل به شناخت تجربی می‌شوند که اینگونه ادراکات با همکاری عقل و پایه‌گذاری اصول عقلی تکمیل گردد.

۸ کدام گزینه دستاورد ابزار عقل نیست؟

- ۱) بعد از معاینات بیماران مختلف، پزشکان به این نتیجه می‌رسند که عامل این بیماری باکتری مشخصی است که در مواد غذایی خاصی وجود دارد. (هر پدیده علتی دارد).
- ۲) بعد از آزمایشات مکرر واکسن، پزشکان به این نتیجه می‌رسند که باید مقدار مشخصی از آن را در سن چندماهگی به نوزادان تزریق کنند. (ثابت ماندن طبیعت)
- ۳) بعد از معاینات متعدد بیماران خاصی، پزشکان مقالاتی به چاپ می‌رسانند و در آن علائم این بیماری را برای آگاهی مردم لیست می‌کنند. (سنخیت)
- ۴) بعد از معاینات روزانه بیماران در بیمارستان‌ها، پرستاران گزارشی از جزئیات علائم بیمار برای تصمیم‌گیری‌های پزشکان آماده می‌کنند.

پاسخ

- ۴) شناخت تجربی حاصل همکاری عقل و حس است و بر چند قاعده عقلی استوار است:
- ۱- قاعده علیت
 - ۲- قاعده سنخیت
 - ۳- یکسان عمل کردن طبیعت
- در گزینه «۴» صرفاً مشاهدات حسی گزارش می‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: در نتیجه مشاهدات حسی پزشکان با استفاده از قاعده علیت، که هر پدیده علتی دارد، باکتری مشخصی را عامل بیماری می‌دانند.
- گزینه «۲»: از آنجایی که طبیعت یکسان عمل می‌کنند، پزشکان به این نتیجه می‌رسند که بعد از آزمایشات متعدد، باید واکسن مشخصی را دائماً به همه نوزادان تزریق کرد.
- گزینه «۳»: از آنجایی که بیماری خاص باعث علائمی خاص خواهد بود و اینکه هر پدیده علتی خاص دارد؛ بنابراین پزشکان علائم خاصی را به عنوان علائم بیماری خاصی مطرح می‌کنند.

۸۹ کدام گزینه مصداق شناخت عقلی محض نیست؟

① علم لایتناهی الهی

② ارزش عدالت در جامعه

③ عوامل توسعه اقتصادی

④ محاسبات هندسی

پاسخ

③ دانستنی‌های ریاضی، شناخت فلسفی، منطق و مباحث الهیاتی از

مصادیق دستاوردهای عقل محض شمرده شده است.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: بحث در مورد صفات و ذات الهی از حوزه‌های عقل محض است.

گزینه «۲»: ارزش عدالت اجتماعی یک بحث فلسفه مضاف دارد که دستاورد حوزه عقل است.

گزینه «۳»: شناخت تجربی حاصل همکاری عقل و حس است، در این زمینه، استنباط نهایی عقل به وسیله داده‌های تجربی است.

گزینه «۴»: ریاضیات در حوزه عقل محض است.

۹۰. کدام گزینه در مورد معرفت شهودی درست است؟

- ۱) به تدریج و به واسطه تهذیب نفس و سیر و سلوک در قلب عارف ایجاد می‌شود به گونه‌ای که گویا حقایق را با چشم می‌بیند.
- ۲) شهود اختصاص به درک عوالم دیگری دارد که به واسطه حس یا استدلال عقلی قابل کشف نیست و مستلزم تهذیب نفس است.
- ۳) وحی یک شهود قلبی است که خدا به قلب پیامبران نازل می‌کند و آنان از این طریق حقایق مختلف را درک کرده و انتقال می‌دهند.
- ۴) وحی شهود قلبی است که به قلب پیامبر نازل شده است و ما به واسطه انتقال وحی توسط پیامبر بسیاری از حقایق را شهود می‌کنیم.

پاسخ

۳) بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: شهود قلبی تدریجی است و بدون واسطه است بنابراین واسطه شهود، سیر و سلوک و تهذیب نفس نیست بلکه مقدمه و راه رسیدن به آن تهذیب نفس است.

گزینه «۲»: شهود علاوه بر درک عالم طبیعت به درک عالم دیگر هم می‌پردازد و اینگونه نیست که اختصاص به عوالم غیر از عالم طبیعت داشته باشد.

گزینه «۴»: ما به حقایق از طریق تدبر و تأمل در وحی که کار ابزار عقل است، آگاه می‌شویم نه اینکه خودمان هم آن را شهود کنیم.

۹۱. کدام گزینه در مورد برتری عقل از حس در دیدگاه افلاطون دقیق‌تر است؟

- ۱ از آنجا که شناخت عقلی مقدمه شناخت‌های حسی است، ارزش بالاتری از آن دارد.
- ۲ شناخت عقلی به دلیل درک موضوعات مهم‌تر و حصول یقین بیشتر، به شناخت حسی برتری دارد.
- ۳ عقل می‌تواند موضوعات برتر از عالم طبیعت را درک کند و صرفاً بدین جهت ارزش بالاتری از حس دارد.
- ۴ از آنجا که خطای ابزار حس بیشتر از عقل است، به این ترتیب عقل یقین بیشتری حاصل می‌کند.

پاسخ

- ۲ افلاطون به عقل اهمیت می‌داد و عقیده داشت که شناخت عقلی بسیار مطمئن‌تر از شناخت حسی است و اموری را که عقل درک می‌کند، ارزش برتری دارد.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: ارزشمند بودن عقل از منظر افلاطون، مقدمه بودن آن برای شناخت حسی نیست.
- گزینه «۳»: تنها بحث ناظر به امور برتر بودن باعث ارزش بالای عقل نیست، بلکه خطای کمتر هم هست.
- گزینه «۴»: تنها بحث خطای کمتر عقل نسبت به حس نیست، بلکه ناظر به امور برتر بودن عقل هم هست.

۹۲. همراهی تبیین عقلی و شهودی در کدام نظام فلسفه اسلامی

مطرح است؟

۱. مشاء و اشراق
۲. مشاء و حکمت متعالیه
۳. اشراق و حکمت متعالیه
۴. تنها حکمت متعالیه

پاسخ

۳. ابن سینا و فارابی شهود را قبول داشتند ولی آن را در نظام

فلسفی خود وارد نمی کردند. (رد گزینه های «۱» و «۲»)

در اشراق، سهروردی نظام فلسفی خود را بر پایه استدلال هایی که

مؤید شهودات بودند، بنا کرد. (رد گزینه «۴»)

صدرالمতألهین پایه بحث های علمی و فلسفی خود را روی پیوند میان

عقل و کشف (شهود) و شرع (وحی و سنت) گذاشت.

۹۳. هر کدام از عبارات زیر، به ترتیب به دیدگاه کدام فیلسوف نزدیک‌تر است؟

«تأکید بر تجربه‌گرایی و توجه کمتر به عقل / بی اعتباری عقل محض در شناخت / استقلال عقل در شناخت برخی امور از حس»

۱) جان لاک - آگوست کنت - رنه دکارت

۲) هیوم - آگوست کنت - رنه دکارت

۳) آگوست کنت - جان لاک - رنه دکارت

۴) جان لاک - رنه دکارت - آگوست کنت

پاسخ

۱

- فرانسیس بیکن و بعد از او جان لاک، معتقد بودند که فیلسوفان گذشته به تبع ارسطو، بیشتر به استدلال عقلی توجه کردند و باید بیشتر به ادراک حسی توجه نمود.

- پوزیتیویست‌ها که یکی از آنها آگوست کنت است، معتقد بودند تنها راه رسیدن به شناخت، از طریق تجربه است، بنابراین عقل محض را در شناخت بی اعتبار می‌دانستند.

- دکارت در قرن شانزدهم معتقد بود که برخی از شناخت‌های ما صرفاً به وسیله عقل است و حس و تجربه در آن دخالتی ندارند.

۹۴. دربارهٔ اثبات‌گرایی و هیوم کدام مورد درست است؟

- ۱ دیدگاهی است که از هیوم آغاز شد و به آن تجربه‌گرایی مطلق نیز می‌گویند.
- ۲ اثبات‌گرایان نیز مانند هیوم معتقدند تنها راه رسیدن به شناخت، تجربه است.
- ۳ اثبات‌گرایان نیز مانند هیوم موضوعاتی که با تجربه قابل بررسی نیست را بی‌معنا می‌دانند.
- ۴ یکی از مؤسسان اثبات‌گرایی را باید هیوم دانست که شناخت عقلی را به کلی انکار می‌کرد.

پاسخ

۲ بررسی گزینه‌ها:

گزینه‌های «۱» و «۴»: نادرست هستند؛ زیرا اثبات‌گرایی از هیوم آغاز نشده و او مؤسس آن نیست؛ بلکه اثبات‌گرایی دیدگاهی متأخرتر از هیوم است و پس از نزاع‌های تجربه‌گرایی و عقل‌گرایی است. گزینه «۲»: اثبات‌گرایان و هیوم در این بخش از باورهایشان یکسان هستند.

گزینه «۳»: بحث بی‌معنایی موضوعاتی که تجربه‌پذیر نیستند، اختصاص به اثبات‌گرایان دارد و از بیان‌های هیوم نیست.

۹۵. کدام گزینه درست است؟

- ۱) پراگماتیست‌ها معتقدند چون باورهایی که در عمل سودبخش هستند، به کار می‌آیند، پس تنها از طریق تجربه می‌توان واقعیت را درک نمود.
- ۲) طرفداران دیدگاه پوزیتیویسم معتقدند واقعیاتی که قابل تجربه نیست، نداریم؛ زیرا که تنها ابزار شناختی تجربه است و این امور قابل بررسی علمی نیست.
- ۳) تفاوت نسبی‌گرایی با دیدگاه پروتاگوراس در این است که آنچه به عنوان واقعیت در معرفت‌شناسی مدنظر است برای هر شخص نسبت به خودش معتبر است.
- ۴) آنچه دکارت و کانت را از تجربه‌گرایان جدا می‌کرد، رد گزاره‌های معرفتی بود که به تنهایی از تجربه بدست می‌آید؛ زیرا معرفت بدون عقل ممکن نیست.

پاسخ

۳. بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: درست است که پراگماتیست‌ها معتقدند گرچه تنها ابزار شناخت اشیا، حس و تجربه است اما از طریق تجربه نمی‌توان به واقعیت اشیا رسید و همچنین باوری به کار می‌آید که کارایی داشته باشد، ولی درک واقعیت از طریق تجربه را قابل قبول نمی‌دانستند و به همین دلیل هم به سراغ کارایی باور می‌رفتند.

گزینه «۲»: پوزیتیویسم‌ها اموری که قابل تجربه نبودند را رد یا اثبات نمی‌کردند و آنها را بی‌معنا می‌دانستند نه اینکه بگویند آنها وجود ندارد.

گزینه «۳»: نسبی‌گرایان در زمره فیلسوفانی هستند که واقعیت و درک آن را می‌پذیرند ولی آنها را شخصی و معتبر برای او می‌دانند.

گزینه «۴»: دیدگاه کانت همکاری عقل و حس در معرفت بود مضاف بر اینکه معتقد بود یک سری باورهای پایه‌ای در عقل ما هست که تمام ادراکات ما در ظرف آنها صورت می‌گیرد.

۹۶. پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم ناتوانی در حل مسئله به ترتیب کدامند و علت ناتوانی بسیاری از افراد در پاسخ به مسئله‌هایی مثل «چگونه فردی می‌تواند هشت روز نخوابد؟» چیست؟

- ۱) ناکامی و فشار روانی، پرخاشگری - نداشتن نگاه جدید
- ۲) تعارض و ناکامی، پرخاشگری - نداشتن مهارت
- ۳) ناکامی و فشار روانی، افسردگی - نداشتن مهارت
- ۴) تعارض و ناکامی، افسردگی - نداشتن نگاه جدید

پاسخ

۱

میدانید

پیامدهای ناتوانی در حل مسئله:

- ۱- ناکامی: ناتوانی در حل مسئله، وضعیت عاطفی ناخوشایندی را ایجاد می‌کند که ناکامی نام دارد. ناکامی باعث پرخاشگری می‌شود.
- ۲- فشار روانی: ناتوانی در حل مسئله علاوه بر ناکامی، فشار روانی هم ایجاد می‌کند. وقتی فرد از رسیدن به هدف موردنظر باز می‌ماند، احساس فشار روانی می‌کند.

نکته

پیامدهای مستقیم ناتوانی در حل مسئله «ناکامی» و «فشار روانی» هستند. «پرخاشگری» در نتیجه ناکامی به وجود می‌آید، پس پیامد غیرمستقیم ناتوانی در حل مسئله به شمار می‌رود.

بخش دوم سوال:

در «حل مسئله و سرگرمی» صفحه ۱۳۱ کتاب درسی، هشت نمونه سوال به عنوان سرگرمی مطرح شده که پاسخ دادن به آن‌ها در عین سادگی، مشکل است. پرسش‌هایی از جمله:

- ۱- از صفر تا صد چند تا عدد یک داریم؟ (پاسخ: فقط یکی)
- ۲- برخی از ماه‌ها، ۳۱ روز دارند و برخی دیگر ۳۰ روز هستند. چند ماه ۲۹ روز دارد؟ (پاسخ: همه ماه‌ها ۲۹ روز دارند.)
- ۳- چگونه فردی می‌تواند هشت روز نخوابد؟ (پاسخ: چون شب‌ها می‌خوابد.)

فیلم پاسخ

و ...

میدانید

علت ناتوانی بسیاری از افراد در حل چنین مسائلی، «نداشتن تجربه گذشته» یا «نداشتن نگاه جدید» است.

فصل

درس ۵

واحد یادگیری

تفکر (۱) حل مسئله

زیرواحد یادگیری

پیامدهای ناتوانی در حل مسئله و حل مسئله

و سرگرمی

حیطه شناختی

مقدماتی

۹۷. کدام یک از گزینه‌ها به اهمیت حل مسئله اشاره دارد؟

- ① ضرورت به کارگیری روش‌های تحلیلی در حل مسائل خوب تعریف نشده
- ② تعمیم‌پذیری مسائل خوب تعریف شده به مسائل خوب تعریف نشده
- ③ دستیابی به اصول و قوانین حل مسئله برای سایر مسائل و موقعیت‌ها
- ④ ضمانت دستیابی به روش‌های اکتشافی در حل انواع مسائل

پاسخ

۳

میدانید

یکی از اهداف مهم نظام تعلیم و تربیت، پرورش افرادی است که بتوانند بر مسائل و مشکلات خود در زندگی روزمره غلبه کنند. هدف از تمرین‌های مختلف آموزشی فقط دستیابی به راه‌حل آن مسئله خاص نیست، بلکه هدف آن است که در اثر حل مسئله، به اصول و قوانینی دست یابیم که در موقعیت‌های دیگر هم قابل استفاده باشد. به همین دلیل است که یادگیری حاصل از حل مسئله، در مقایسه با سایر یادگیری‌ها، قابل تعمیم است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: ضرورت و ارجحیتی برای استفاده از روش‌های تحلیلی نسبت به اکتشافی در انواع مسائل نداریم.

گزینه «۲»: اولاً با «مسائل» کاری نداریم موضوع بحث اهمیت «حل مسئله» است، ثانیاً این دو گروه مسئله از هم جدا هستند و لزوماً با روش‌های یکدیگر قابل حل نیستند.

گزینه «۴»: اولاً ضمانتی برای دستیابی به راه‌حل مسائل خوب تعریف نشده وجود ندارد، ثانیاً روش‌های حل مسئله ذاتاً بر یکدیگر برتری ندارند.

فیلم پاسخ

۹۸. هر یک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب به کدام یک از عوامل مؤثر

بر حل مسئله مرتبط هستند؟

• عدم حل مسئله گره زدن دو طناب از طریق استفاده از

انبردست به عنوان پاندول

• ارائه نظریه سندروم تطابق عمومی برای تبیین تعامل

فرایندهای روانی و تغییرات فیزیولوژیک توسط هانس سلیه در

علم روان‌شناسی

• استفاده یک دانش آموز از مهارت ریاضی سال نهم در حل و

فهم نمودار عرضه و تقاضا اقتصاد سال دهم

۱ اثر انتقال - اثر نهفتگی - اثر انتقال

۲ اثر نهفتگی - نوع نگاه به مسئله - نوع نگاه به مسئله

۳ اثر نهفتگی - اثر نهفتگی - نوع نگاه به مسئله

۴ اثر انتقال - نوع نگاه به مسئله - اثر انتقال

پاسخ

۴ عبارت اول:

• در مسئله گره زدن دو طناب، «تجربه گذشته فرد» باعث می‌شود

که فرد فکر کند انبردست فقط در کارهای فنی کاربرد دارد و

نمی‌تواند از آن به عنوان پاندول استفاده کند و تجربه گذشته وی،

مانع حل مسئله می‌شود؛ یعنی اثر انتقال به شکل منفی اثر می‌گذارد.

میدانید

تأثیر یادگیری‌های گذشته بر حل مسئله را «انتقال» می‌گویند.

• عبارت دوم: «نوع نگاه دانشمندان» به مسائل با افراد عادی بسیار

متفاوت بوده است و به همین علت آن‌ها قادر به اکتشافات و اختراعات

زیادی در رابطه با مسائل پیش آمده بوده‌اند.

نکته

هر وقت در تست‌ها به نظریه‌ها، اختراعات، ابداعات و ... متفکران و

اندیشمندان اشاره شد، عامل «نوع نگاه به مسئله» در حل مسئله

مدنظر است.

فیلم پاسخ

عبارت سوم: بیانگر «اثر انتقال» و استفاده از یادگیری‌های گذشته بر حل مسئله است. وقتی از اطلاعات ریاضی سال‌های تحصیلی گذشته برای درک و فهم و حل مسائل درسی جدید مثل اقتصاد استفاده می‌کنیم «اثر انتقال» به صورت مثبت اتفاق می‌افتد و تجربه گذشته، یادگیری سال جدید را تسهیل می‌کند.

۹۹. در فرایند حل مسئله، هر یک از موارد زیر به ترتیب معلول چیست؟

(الف) شناخت موانع احتمالی

(ب) به کارگیری راه‌حل‌های غیرمنطقی

(ج) درک ناقص از مسئله

(د) مواجهه با مسئله

۱) جدیت در حل مسئله - محدود بودن توانایی‌ها و امکانات - تعریف

نکردن صریح هدف - شناسایی هدف

۲) تشخیص موقعیت فعلی یا مبدأ - عدم شناخت دقیق توانمندی‌ها -

روشن نبودن هدف مسئله - محدود بودن توانایی‌ها و امکانات

۳) جدیت در حل مسئله - عدم شناخت دقیق توانمندی‌ها - تعریف

نکردن صریح هدف - محدود بودن توانایی‌ها و امکانات

۴) تشخیص موقعیت فعلی یا مبدأ - محدود بودن توانایی‌ها و امکانات -

روشن نبودن هدف مسئله - شناسایی هدف

پاسخ

۲

میدانید

ویژگی‌های مسئله	توضیح
۱- مسئله هدفمند است.	زمانی احساس مسئله می‌کنیم که بدانیم هدف چیست. به همین دلیل وقتی هدف روشن نباشد، درک از مسئله ناقص خواهد بود. یکی از دلایلی که برخی از افراد راه‌حل مسئله را نمی‌دانند، این است که هدف را به صراحت تعریف نکرده‌اند.
۲- مسئله، یک فرایند و جریان تحت کنترل است.	وقتی فردی در حال حل مسئله است، کاملاً درگیر موضوع است و به آنچه انجام می‌دهد آگاهی کامل دارد. در جریان حل مسئله، هر چه جدی‌تر باشیم، احتمال انتخاب راه‌حل بهتر، بیشتر است.
۳- در مسئله، توانمندی‌های ما محدود است.	اصولاً زمانی با مسئله مواجه می‌شویم که امکانات ما، محدود باشد. بسیاری از افراد توانایی‌های خود را نمی‌شناسند. عدم شناسایی دقیق توانمندی‌ها، باعث استفاده از راه‌حل‌های غیرمنطقی می‌شود.
۴- در مسئله موقعیت فعلی یا مبدأ باید مشخص باشد.	شناسایی موقعیت و مبدأ دو نتیجه در پی دارد: ۱- شناخت موانع احتمالی ۲- ارائه راه‌حل‌های بهتر

فیلم پاسخ

بدانید

از ویژگی‌های مسئله به صورت علت و معلول (نتیجه) تست‌های

مهمی مطرح می‌شود:

علت ← معلول (پیامد و نتیجه)

ویژگی اول:

شناخت هدف ← منجر می‌شود به ← احساس مسئله

روشن نبودن هدف ← منجر می‌شود به ← درک ناقص از مسئله

عدم صراحت در تعریف موضوع ← منجر می‌شود به ← ندانستن راه حل مسئله

ویژگی دوم:

جدیت بیشتر در حل مسئله ← منجر می‌شود به ← افزایش احتمال انتخاب

راه حل بهتر

ویژگی سوم:

محدود بودن امکانات ← منجر می‌شود به ← روبه‌رو شدن با مسئله

عدم شناسایی دقیق توانمندی‌ها ← منجر می‌شود به ← استفاده از راه‌حل‌های

غیرمنطقی

ویژگی چهارم:

شناسایی موقعیت فعلی مبدأ ← منجر می‌شود به ←

۱- شناسایی موانع احتمالی

۲- ارائه راه‌حل‌های بهتر

نکته

این دو کلیدواژه مهم را با هم اشتباه نگیرید:

۱- احساس مسئله ← وقتی بدانیم هدف چیست.

۲- مواجهه با مسئله ← وقتی امکانات و توانمندی‌هایمان محدود است.

۱۰۰. کدام گزینه، از شاخص‌های تقسیم مسائل به دو گروه «خوب

تعریف شده» و «خوب تعریف نشده» محسوب نمی‌شود؟

۱) امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف

۲) شناخت موقعیت اولیه

۳) راهبردهای در دسترس

۴) قابلیت تعمیم‌پذیری

پاسخ

۴

میدانید

شاخص‌های تقسیم‌بندی مسائل به «خوب تعریف شده» و «خوب

تعریف نشده»:

۱- شناسایی موقعیت اولیه

۲- فهرست اقدامات یا راهبردهای در دسترس

۳- تعریف دقیق هدف

۴- امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف

نکته

«قابلیت تعمیم‌پذیری» مربوط به «اهمیت حل مسئله» است. ←

دلیل اصلی اهمیت حل مسئله این است که یادگیری حاصل از یک

مسئله، قابل تعمیم به موقعیت‌های دیگر باشد.

فیلم پاسخ

۱۰۱. مهم‌ترین عامل مؤثر بر ناتوانی برخی از افراد در حل «مسئله نه نقطه» و «مسئله هشت سکه» به ترتیب کدام است و کدام مسئله با «بازبینی تجربه گذشته» قابل حل شدن است؟

① اثر نهفتگی - اثر انتقال - هشت سکه

② نوع نگاه به مسئله - تجربه گذشته - گره زدن دو طناب

③ نوع نگاه به مسئله - اثر نهفتگی - هشت سکه

④ اثر نهفتگی - اثر انتقال - گره زدن دو طناب

پاسخ

۲

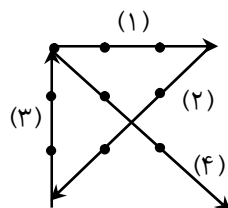
میدانید

حل مسئله معروف «نه نقطه»، بیانگر عامل تغییر نوع نگاه به مسئله در حل مسائل است.

نکته

اکثر افراد برای حل مسئله به نقطه‌ها به عنوان یک مربع نگاه می‌کنند و سعی می‌کنند در چارچوب مربع چهار خط مستقیم را به هم وصل کنند.

در حالی که برای حل این مسئله باید نوع نگاه را تغییر بدهیم و خارج از محدوده نقاط (خارج از چارچوب فکری)، خطوط را از مربع ذهنی فرضی رسم کنیم و به جای مربع به شکل مثلث به آن نگاه کنیم.

میدانید

حل مسئله معروف «هشت سکه» نمونه «اثر انتقال» در حل مسئله است و علت عدم موفقیت برخی افراد در حل آن، پیروی صرف از تجربه گذشته است.

پاسخ بخش دوم سؤال:

میدانید

فیلم پاسخ

تجربه گذشته (اثر انتقال) اگر به صورت منفی عمل کند، به این معناست که مانع حل مسئله می شود، پس در صورت «بازبینی» می تواند راهگشای مفیدی باشد.

نکته

مسئله «گره زدن دو طناب» و مسئله «هشت سکه» هر دو تحت تأثیر انتقال (اثر منفی انتقال) ممکن است برای برخی افراد قابل حل نباشند و راهکار آن، «بازبینی تجربه» است. (پاسخ بخش دوم سؤال در هر چهار گزینه صحیح است.)

۱۰۲. به ترتیب کدام یک از روش‌های حل مسئله برای مسئله‌های زیر

مناسب‌تر است؟

• یک چوپان چگونه می‌تواند یک گرگ و گوسفند و مقداری علف را به آن طرف رودخانه ببرد، طوری که گوسفند و علف خورده نشوند؟

• در بازی برج هانوی چگونه می‌توان ۵ حلقه را در میلهٔ سوم قرار داد به طوری که در هر حرکت تنها یک صفحه حرکت داده شود و صفحهٔ بزرگ‌تر روی صفحهٔ کوچک‌تر قرار نگیرد؟

۱ خرد کردن مسئله - مهندسی معکوس

۲ کاهش تفاوت وضع موجود و وضع مطلوب - مهندسی معکوس

۳ کاهش تفاوت وضع موجود و وضع مطلوب - کاهش تفاوت وضع

موجود و وضع مطلوب

۴ خرد کردن مسئله - کاهش تفاوت وضع موجود و وضع مطلوب

پاسخ

۳. هر دو مسئله از طریق روش کاهش تفاوت وضع موجود با وضع مطلوب که از روش‌های اکتشافی حل مسئله هستند، حل می‌شوند.

بدانید

مسئلهٔ اول:

وضع موجود: چوپان به همراه گوسفند و گرگ و علف در این طرف رودخانه هستند.

وضع مطلوب: چوپان به همراه گرگ و گوسفند و علف آن طرف رودخانه باشد.

محدودیت: چوپان نمی‌تواند گرگ و گوسفند را با هم تنها بگذارد و چون گرگ گوسفند را می‌خورد. ضمناً گوسفند و علف را هم نمی‌تواند با هم تنها بگذارد چون علف خورده می‌شود.

چوپان از طریق کاهش تفاوت وضع موجود با وضع مطلوب، مرحله به مرحله این انتقال را انجام می‌دهد:

مرحلهٔ اول: گوسفند را می‌برد آن طرف و گرگ و علف را این طرف تنها می‌گذارد.

فیلم پاسخ

مرحله دوم: علف را می‌برد ولی گوسفند را برمی‌گرداند که علف را نخورد.

مرحله سوم: گرگ را می‌برد پیش علف و گوسفند را تنها می‌گذارد.

مرحله چهارم: گوسفند را به آن طرف می‌برد.

مسئله دوم:

در بازی برج هانوی:

وضع موجود: هر ۵ حلقه از بزرگ به کوچک روی میله سمت چپ هستند.

وضع مطلوب: هر ۵ حلقه به همین ترتیب روی میله سمت راست باشند.

محدودیت:

۱- در هر حرکت فقط یک حلقه باید جابه‌جا شود.

۲- حلقه بزرگ نباید روی حلقه کوچک قرار بگیرد.

برای این انتقال نیز طی چندین مرحله، حلقه‌ها را منتقل می‌کنیم تا با

کاهش وضع موجود و وضع مطلوب به پاسخ برسیم.

۱۰۳. افلاطون قرن‌ها پیش، از حافظه و اطلاعات به قفس و پرنده تعبیر کرد: «پرنده را به سه علت نمی‌توان از قفس گرفت؛ شاید از ابتدا پرنده در قفس وارد نشده باشد، شاید پرنده در طول اقامت خود در قفس مرده باشد یا شاید پرنده در قفس باشد ولی در میان هزاران پرنده دیگر نمی‌توان آن را پیدا کرد.» با توجه به این تمثیل افلاطون، کدام یک از مراحل حافظه به ترتیب معادل نظر وی هستند و کدام عامل فراموشی به مرحله سوم تمثیل افلاطون مرتبط است؟

- ۱) رمزگردانی، اندوزش، بازیابی - تداخل اطلاعات
- ۲) کدگذاری، ذخیره‌سازی، بازشناسی - گذشت زمان
- ۳) یادگیری، رمزگذاری، فراخواندن - تداخل اطلاعات
- ۴) رمزگردانی، به حافظه سپردن، اندوزش - گذشت زمان

پاسخ

۱

میدانید

مراحل سه‌گانه حافظه:

رمزگردانی ← ذخیره‌سازی ← بازیابی

طبق تشبیه کلاسیک افلاطون در صورت سوال:

- عبارت «شاید پرنده از ابتدا وارد قفس نشده باشد.» به این معناست که شاید اطلاعات به درستی به یک رمز قابل قبول برای به حافظه سپردن تبدیل نشده‌اند. ← مرحله اول: رمزگردانی
- عبارت «شاید پرنده در طول اقامت خود در قفس مرده باشد.» به این معناست که اطلاعات به درستی در حافظه ذخیره و نگهداری نشده است. ← مرحله دوم: ذخیره‌سازی
- عبارت «شاید پرنده در قفس باشد ولی در میان هزاران پرنده دیگر نمی‌توان آن را شناسایی کرد.» به معنی اشتباه در به خاطر آوردن و به یاد آوردن اطلاعات از میان اطلاعات دیگر است. ← مرحله سوم: بازیابی

بدانید

فیلم پاسخ

کلیدواژه‌هایی که معادل مراحل سه‌گانه حافظه به کار می‌روند.

مرحله سوم: بازیابی	مرحله دوم: ذخیره‌سازی	مرحله اول: رمزگردانی
• بازشناسی • فراخواندن • بیرون کشیدن • به خاطر آوردن • به یاد آوردن	• اندوزش • نگهداری • در حافظه نگه‌داشتن • محافظت	• کدگذاری • به خاطر سپردن • ثبت کردن • وارد کردن • یادگیری • به حافظه سپردن • تبدیل اطلاعات به یک رمز قابل قبول

بخش دوم سؤال:

نکته

هر کدام از «عوامل مؤثر بر فراموشی» با یکی از مراحل سه‌گانه حافظه ارتباط بیشتری دارد:

عامل فراموشی	مرحله حافظه
گذشت زمان	ذخیره‌سازی
تداخل اطلاعات	بازیابی
عوامل عاطفی	هر سه مرحله حافظه
عدم رمزگردانی	رمزگردانی
مشکلات مربوط به بازیابی	بازیابی

۱۰۴. هر یک از موارد زیر به کدام یک از روش‌های حل مسئله اشاره دارد؟

• علیرضا برای نگارش متن مربوط به موضوع بخش رایتینگ آزمون زبان آیلتس، ایده مرکزی را در وسط صفحه چرک‌نویس خود می‌نویسد و سپس ایده‌های فرعی را در اطراف ایده مرکزی به صورت عباراتی کوتاه یادداشت می‌کند تا در نهایت آن ایده‌ها را به یک متن منسجم تبدیل کند.

• نازنین در شرایط تورم، هر ماه با سرمایه‌گذاری‌های مختلفی سعی می‌کند مبلغ موردنیاز برای خرید یک واحد آپارتمان را جمع کند.

• مربی اسکیت کودکان برای آموزش این ورزش به شاگردانش، ابتدا نحوه ایستادن، سپس حرکات آرام و در نهایت حرکات پیشرفته‌تر را در چندین ترم متوالی به آن‌ها آموزش می‌دهد.

۱ تحلیلی - اکتشافی - تحلیلی

۲ اکتشافی - اکتشافی - اکتشافی

۳ اکتشافی - تحلیلی - اکتشافی

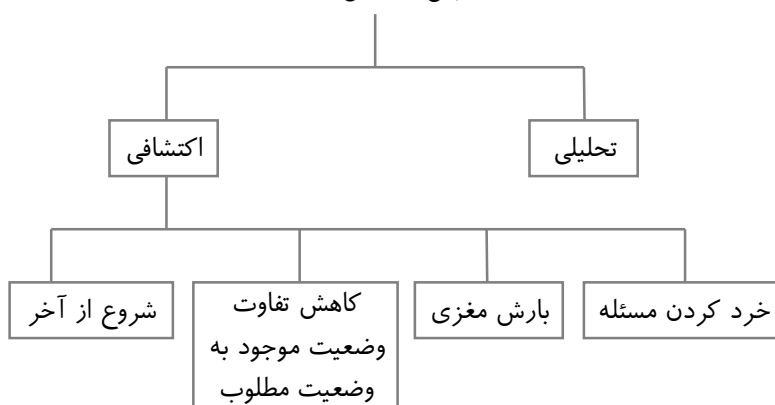
۴ تحلیلی - تحلیلی - تحلیلی

پاسخ

۲

میدانپد

روش‌های حل مسئله

• علیرضا از روش «بارش مغزی» در نوشتن رایتینگ آزمون زبان استفاده کرده است که نمونه‌ای از روش‌های اکتشافی است. موضوع

فیلم پاسخ

رایتینگ زبان به عنوان مسئله تعریف شد و سپس ایده‌های مختلف (راه‌حل‌های مختلف) به صورت بارش فکری به ذهن او خطور کرد و در نهایت ایده‌ها جمع‌بندی شد.

- نازنین از «روش خرد کردن» که زیرمجموعه روش اکتشافی است، استفاده کرده و یک مسئله بزرگ (تهیه هزینه لازم برای خرید مسکن در شرایط تورم و عدم امکان پس‌انداز) را به چندین مسئله کوچک (سرمایه‌گذاری در امور سودآور کوچک‌تر جهت خنثی کردن اثر تورم) تبدیل کرده است.

- مربی اسکیت نیز از «روش خرد کردن مسئله» به عنوان نمونه‌ای از روش اکتشافی حل مسئله استفاده کرده است. مسئله بزرگ‌تر یعنی آموزش ورزش سخت اسکیت را به چندین مسئله کوچک‌تر و آموزش مرحله به مرحله تقسیم کرده است.

۱۰۵. «طاها برای فهم نظریه قفس آهنین ماکس وبر، سعی می‌کند در ذهن خود یک تصویر سیاه و سفید از انسان مدرن فرسوده در شغل کارمند را تصویرسازی کند که در سازمانی شبیه قفس مشغول کارهای فرسایشی اداری است. سپس به کمک هوش مصنوعی، یک اینفوگرافیک از مفاهیم نظریه را طراحی کرده و پوستر را به دیوار اتاقش نصب می‌کند. فردا صبح با کلمات و اصطلاحات نسل Z، نظریه وبر را برای دوستش امیر توضیح داد و با هم تصمیم گرفتند فیلم عصر جدید چارلی چاپلین را برای تثبیت مفاهیم ببینند.»

در این روایت به چند روش مطالعه برای حافظه بهتر اشاره شده است؟

- ۱ سه
- ۲ دو
- ۳ چهار
- ۴ یک

پاسخ

۳- ۱- تصویرسازی انسان مدرن در ذهن، به «مطالعه چندحسی» اشاره دارد.

۲- طراحی اینفوگرافیک قفس آهنین در واقع خلاصه‌نویسی و رسم نمودار و پوستر است که مربوط به «استفاده از چند روش حرکتی» می‌شود.

۳- بازگویی مطالب به زبان خودمانی و استفاده از کلمات و اصطلاحات نسل جدید به شیوه «برگردان به زبان خودتان» اشاره دارد.

۴- تماشای یک فیلم تاریخ سینما برای تثبیت مفاهیم نیز مجدد به «مطالعه چندحسی» (رمزیداری، شنیداری) مربوط است.

فیلم پاسخ

۱۰۶. درستی یا نادرستی هر یک از عبارت‌های زیر، به ترتیب در کدام

گزینه مطرح شده است؟

- نقش عمده عوامل عاطفی بر فراموشی، عمدتاً به صورت منفی و فقط در مرحله بازیابی اطلاعات است.
- محور افقی در نمودار فراموشی ابینگهوس، نشانگر درصد صرفه جویی یعنی همان درصد ذخیره سازی اطلاعات است.
- بهترین شیوه کنترل اثر گذشت زمان بر حافظه، مرور اطلاعات در زمان مناسب است.
- بین متغیر گذشت زمان و شدت فراموشی در نمودار ابینگهوس رابطه معکوس وجود دارد.

۱ درست - نادرست - نادرست - درست

۲ نادرست - نادرست - درست - درست

۳ نادرست - درست - درست - نادرست

۴ درست - درست - نادرست - نادرست

پاسخ

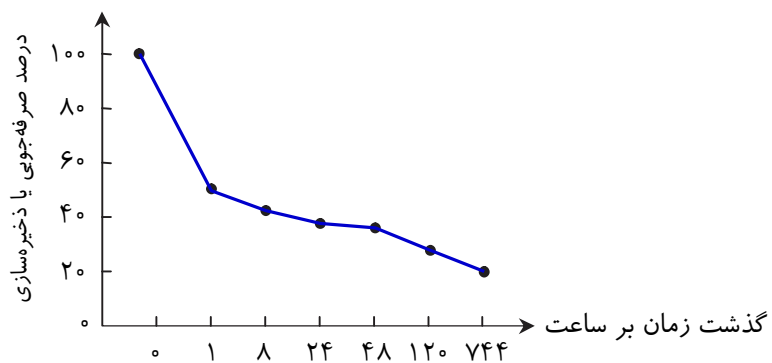
۲ بررسی عبارت‌های نادرست:

عبارت اول: دخالت عوامل عاطفی بر حافظه همیشه به صورت مثبت نیست و نقش آن نه فقط در مرحله بازیابی، که در هر سه مرحله حافظه است.

عبارت دوم: در نمودار فراموشی ابینگهوس، محور عمودی، درصد صرفه جویی یعنی درصد ذخیره سازی اطلاعات است که نشان می دهد چند درصد از کلمات در حافظه مانده اند و محور افقی، گذشت زمان را بر حسب ساعت نشان می دهد.

فیلم پاسخ

اثر گذشت زمان بر فراموشی (نمودار فراموشی)

۱۰۷. علی در ساعات پایانی یک مهمانی دورهمی بعد از یک روز کاری پرمشغله، از خستگی روی کاناپه خوابش می‌برد. هفته بعد در جمع دوستان، از گفتگویی در دورهمی صحبت می‌کند که دوستان حاضر در مهمانی، تأکید می‌کنند که چنین موضوعاتی هرگز مطرح نشده است. این موضوع به ترتیب به کدام «خطای حافظه» و کدام «نوع حافظه» اشاره دارد؟

- ۱) اضافه کردن - معنایی
- ۲) حذف کردن - کاذب
- ۳) اضافه کردن - کاذب
- ۴) حذف کردن - رویدادی

پاسخ

۳

میدانید

خطاهای حافظه به دو دسته تقسیم می‌شوند:

- ۱- حذف کردن
- ۲- اضافه کردن

۱- خطای از نوع حذف کردن را با عنوان «فراموشی» می‌شناسیم. در این خطا فرد بخش‌هایی از خاطره‌های سپرده شده را فراموش می‌کند.

۲- برخی از افراد در یادآوری اطلاعات گذشته، به تحریف خاطرات یا افسانه‌بافی روی می‌آورند که این خطا از نوع «اضافه کردن» است. در این خطا فرد چاله‌های ایجاد شده را پر می‌کند. یکی از رایج‌ترین خطاهای اضافه کردن، «بازشناسی» یا «یادآوری غیرواقعی» رویداد اتفاق نیفتاده است که فرد به غلط ادعا می‌کند آن رویداد خاص قبلاً اتفاق افتاده است. (مثل آنچه علی از گفتگوهای دورهمی می‌گوید.) در چنین حالتی می‌گویند «حافظه کاذب» شکل گرفته است. به دلیل خطای اضافه کردن، احتمال شکل‌گیری حافظه کاذب وجود دارد.

فصل

درس ۴

واحد یادگیری

حافظه و علل فراموشی

زیرواحد یادگیری

خطاهای حافظه

حیطه شناختی

پیشرفته

فیلم پاسخ

۱۰۸. کدام گزینه در رابطه با «حافظه‌ای که میز کار همه اجزای شناخت ماست»، درست است؟

- ۱) نوع رمزگردانی در آن عمدتاً معنایی است.
- ۲) زمان بازیابی آن از چند دقیقه تا آخر عمر است.
- ۳) ظرفیت ذخیره‌سازی اطلاعات در آن قابلیت بیشتر شدن دارد.
- ۴) اطلاعات در صورت بازگویی به آن منتقل می‌شود.

پاسخ

۳

میدانید

حافظه‌ای که میز کار همه اجزای شناخت ماست، «حافظه کاری» است. در واقع حافظه کاری، حافظه‌ای است که به سایر اجزای شناخت خدمت‌رسانی می‌کند. از آن‌جا که شکل‌گیری حافظه کاری، علاوه بر اثرپذیری از زمان، تابع میزان استفاده ما هم هست. بنابراین ظرفیت ذخیره‌سازی و زمان بازیابی اطلاعات، برخلاف حافظه کوتاه‌مدت می‌تواند بیشتر باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در حافظه بلندمدت نوع رمزگردانی، عمدتاً معنایی است نه حافظه کاری.

گزینه «۲»: زمان بازیابی حافظه بلندمدت، از چند دقیقه تا آخر عمر است، نه حافظه کاری.

گزینه «۴»: یکی از ساده‌ترین شیوه‌های انتقال اطلاعات از حافظه کوتاه‌مدت به بلندمدت، بازگویی و تمرین است، نه حافظه کاری.

فصل

درس ۴

واحد یادگیری

حافظه و علل فراموشی

زیرواحد یادگیری

انواع حافظه

حیطه شناختی

مقدماتی

فیلم پاسخ

۱۰۹. کدام یک از فنون بهسازی حافظه به ترتیب مربوط به «مرحله‌های

اول، دوم و سوم حافظه» می‌شود؟

- ۱) مطالعه چندحسی - کارآمدی مرور - آزمون مکرر
- ۲) بسط معنایی - کاهش اثر تداخل - یادگیری با استراحت
- ۳) بیان اهمیت مطلب - کاهش فاصله زمانی بین یادگیری یک مطلب و یادآوری آن - تمایز بخشی
- ۴) استفاده از چند روش حرکتی - پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت - ساماندهی مطالب

پاسخ

۱

میدانید

مراحل سه‌گانه حافظه:

مرحله اول: رمزگردانی ← مرحله دوم: ذخیره‌سازی ← مرحله سوم: بازیابی

بدانید

هر یک از فنون بهسازی حافظه بر یکی از مراحل حافظه اثر مستقیم‌تری دارد:

مراحل حافظه	چگونه مطالعه کنیم تا حافظه بهتری داشته باشیم؟ (فنون بهسازی حافظه)
مرحله رمزگردانی	بیان اهمیت مطلب / پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت / مطالعه چندحسی / استفاده از رمزگردانی معنادار / بسط معنایی / تمایز بخشی / استفاده از چند روش حرکتی / مرحله‌های اول و سوم روش پس‌خبا
مرحله ذخیره‌سازی	کارآمدی مرور / کاهش فاصله زمانی بین یادگیری یک مطلب و یادآوری آن
مرحله بازیابی	آزمون مکرر / ساماندهی مطالب / کاهش اثر تداخل / یادگیری با استراحت / مرحله پنجم روش پس‌خبا

۱۱۰. کدام عبارت در مورد تفکر و مسئله درست است؟

- ① داشتن حافظه قوی به معنای برخورداری از تفکری قوی است.
- ② تفکر ناخودآگاه بخشی از فرایند تفکر است؛ یعنی وقتی به آنچه می‌اندیشیم آگاهی کامل نداریم.
- ③ فرایند کنار هم قرار دادن اطلاعات حافظه، تفسیر، استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری را تفکر می‌نامند.
- ④ عدم دستیابی به یک هدف مشخص به دلیل موانع نامشخص با توجه به امکانات و توانمندی‌های محدود را مسئله می‌گویند.

پاسخ

۳. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: اطلاعات حافظه به این دلیل ارزشمند است که می‌تواند تفکر ما را بسازد. هر چه اطلاعات بیشتری در حافظه داشته باشیم، برای تفکر آمادگی بیشتری خواهیم داشت. البته برخورداری از حافظه قوی لزوماً به معنای داشتن تفکر قوی نیست.

گزینه «۲»: اصطلاح تفکر ناخودآگاه درست نیست. تفکر کاملاً آگاهانه است یعنی شخصی که در حال تفکر است ضمن استفاده از دانش گذشته، به دو نکته آگاهی کامل دارد:

۱- آنچه به آن می‌اندیشد.

۲- روشی که با آن می‌اندیشد.

گزینه «۴»: مسئله عبارت است از: عدم دستیابی فوری به یک هدف مشخص به دلیل موانع مشخص (و نه موانع نامشخص) با توجه به امکانات و توانمندی‌های محدود.

فیلم پاسخ

